

DER SHNAYDER-GEZELN NOTE MANGER ZINGT

Itzik Manger

*Permanent preservation of this book was made possible
by Sheila H. Grossman
in memory of Sophie Barmutz,
her aunt who brought her to Sholem Aleichem Folkshul*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק מאנגער

דער שניידער-געזעלן
נטע מאנגער זינגט

עס יי: ד"ר שלמה ביקל
הילע געצויכנט פון ארטור קאלניק

פארלאג „ארט“ לאנדאן

1948

COPYRIGHT BY "ARARAT" LONDON

PRINTED IN GREAT BRITAIN

**THE TAILOR-LAD
NOTA MANGER SINGS**

POEMS

BY

ITZIK MANGER

PUBLISHED BY "ARARAT"
LONDON, 1948

נטע מאנגער אין פאָריוו, 1925

דאָס דאָזיקע בוך איז אַ קליינער אָפּצאָל פון דעם גרויסן חוב, וואָס
איך בין שולדיק דעם שניידער־געזעלן נטע מאַנגער.
אַן אים וואָלט נישט מעגלעך געווען מיין ווערק.
ער האָט דאָס גאַנצע יונגע לעבן זיינס שווער געהאַרעוועט כדי מיר
צו געבן די מעגלעכקייטן איך זאָל קענען אַרום־פאַראַזיטעווען אויפן
פאַרנאַס.

מיט זיינע אָפּגעשפּאַרטע גראַשנס איז ער געווען דער גרינדער פון
דעם פאַרלאַג „אַליינעניו“.

די דאָזיקע שיינע טראַדיציע אַנצוהאַלטן דעם פאַרלאַג „אַליינעניו“
האַבן איבערגענומען די לעצטע יאָרן מיינע פריינט בן־ציון מרגליות אין
לאַנדאָן און פייוויל זיגלבוים אין יאַהאַנעסבורג. אַן זייער הילף וואָלטו
מיינע לעצטע ביכער נישט דערשינען.

די ווירקונג פון דעם שניידער־געזעלן נטע מאַנגער אויף מיר און
מיין ווערק איז געווען אַ זייער גרויסע.

ער איז געווען אַן אינספירירנדיקע פּערזענלעכקייט, ערשט־ראַנגיק
און איינציק. זיין גרויסע ליטעראַטור־קענטשאַפט זיין שאַרפּער קריטי־
שער אינטעלעקט, זיינע פּיאַיקייטן צו פאַרמולירן אין צוויי־דריי זאַצן
דעם עיקר פון אַ פּראָבלעם, האָבן אַנגערעגט צו פאַרמעסט און צו דער־
גרייכונג.

ער האָט נישט געשריבן, נאָר צווישן שווייגן און שווייגן געבליצט
מיט געדאַנקען, פאַראַדאַקסן, פאַרמולירונגען.

ער האָט סטימולירט יעדן איינעם מיט וועמען ער האָט זיך באַגע־
גנט; אַ נאָענטער פריינט זיינער, דער גימנאַזיע־לערער הערש סעגאַל,
ווענדט אַן לגבי אים נישטעס שיינעם פּערוז:

„ווער ס׳האַט צו זאָגן אַמאָל אַ סך,

מוז לאַנג פאַרשוויגן זיין;

ווער ס׳האַט דעם בליץ צו צינדן אַן,

מוז לאַנג אַ וואָלקן זיין.“

אין מיין טעקע געפּינט זיך אַ גאַנצע ריי פון עסייאַטישע אַרבעטן
וועגן אַט דעם אויסטערלישן שניידער־געזעלן. די דאָזיקע אַרבעטן, גע־
שריבן פון שמחה שוואַרץ (פאַריז), יצחק פּאַנער (יאַס), הערש סעגאַל

און איציק שוואַרץ (באַקאו) און אַנדערע וועלן דערשיינען אין אַ באַזונדערן
דערן בוך צוזאַמען מיט פּערציק „סאַנעטן פאַר מיין ברודער נטע“, נאָך
נישט געדרוקטע.

דער שניידער־געזעלן נטע מאַנגער איז געבוירן געוואָרן דעם 10טן
אויגוסט 1903 אין טשערנעוויץ און איז געשטאַרבן סוף 1942 אין סאַ-
מאַרקאַנד, אוזבעקיסטאַן.

אַ ליכטיקע געשטאַלט, אַ חלום, אַ לעגענדע, אַ פּרינץ ביי דער ניין-
מאַשין. אין זיין וואַרשטאַט האָבן זיך די חכמים און פּאָעטן פון אַלע פעל-
קער אָפט פאַרזאַמלט און זייער אָפט הנאה געהאַט פון זיינע ראַנד־באַ-
מערקונגען און זיינע גערעדטע גלאַסאַרן.

דאָס דאָזיקע בוך איז געווידמעט אַלע די וואָס האָבן פאַרלוירן.
אַ ייִשר־כח דעם העברייאישן פאַרלאַג „אַררט“ (אַנגעפירט פון די
אַחים בן־ציון און אַלעקסאַנדער מרגליות, אַסקאַר פּיליפּ און דר. שמעון
ראַווידאַוויטש) פאַר דעם אַנשטרענג, אַז דאָס בוך זאָל דערשיינען וואָס
שענער.

די אויסשליסלעכע רעכט אויף אַלע מיינע ווערק געהערן מיין
שוועסטער שיינדל (זשאַנעט) גלאַזמאַן, איצט אין בוקאַרעסט.

איציק מאַנגער.

לאַנדאַן, אַקטאָבער, 1947.

שלמה ביקל

דער שניידער-געזעל נטע מאנגער

ער איז געווען איציק מאנגער'ס ברודער אין א פיל טיפערן זינען ווי בלוזי על פי געזעץ פון בלוט. דער דיכטער איציק און דער שניידער-געזעל נטע זיינען געווען ברידער על פי דעמזעלבן טרוים פון אידיש-שאפונג. על פי דעם צער פון שטרעבונג צו איר און על פי דער פרייד פון איר דערגרייכונג. עפעס איז צווישן די צוויי זין פון „זיין עקסעלענץ דעם שניידער-מיסטער“ הלל מאנגער פאראן געווען אזא אינטימער זעלישער שאפונגס-קאנטאקט, אַז אַזא מענשן ווי איר, וואָס כ'האָב זיי ביידן נאַענט געקענט, פלעגט זיך צומאָל אויסדאַכטן אַז דאָס ליד שמיכלט אין נטע'ן גלייכצייטיק מיט זיין אויפגאַנג אין איציקן.

דאָס געמיט פון הלל מאנגער'ס זיין האָט זיך פון דער סאַמע פריעס-טער יוגנט זייערער אויפגעמערשט און שאַפערש געטוליעט צום „וויסן ציגעלע“, דעם סימבאָל פון אידישן פאַלקס-ליד, פון איציק'ן וויסן מיר עס, אַז ווען

דער טאַטע שלאָפט, די מאַמע שלאָפט.

שלאָפט דאָס גאַנצע הויז.

פירן מיר פונם „חד-גדיא“

דאָס ציגעלע אַרויס.

אַרויסגעפירט עס בשותפות האָט דערנאָך איציק וואָס האָט לויט גאַט'ס חסד און ווילן פאַרלאָזט די נאָהל און גענומען וואַנדערן מיטן יידיש-ליד אויף די הויכן פון גרויסשאַפערשקייט. און נטע? דער מיט געציילטע יאָרן אינגערער נטע איז פאַרבליבן אין טאַטנ'ס ווערקשטוב אויף פאַזיציעס פון קאָנסטרוקטיווער פיזישער אַרבעט און — פון טיפער ליבשאַפט און קלאָרער קריטישער פאַרשטענדעניש פאַר גייסטיקער שאַפערשקייט.

דער שלאָנקער שיינער שניידער-געזעל מיט די טרויעריק-איראַנישע אויגן האָט פאַרמאָגט אַ קענטשאַפט פון דער וועלט-ליטעראַטור און אַן אַנאַליטישן כוח פון צעגלידערן אַ פאַעטיש ווערק מיט וועלכן פראַפע-סיאַנעלע קריטיקער האָבן אים געמעגט מקנא זיין. אויף וויפיל איד ווייט האָט ער קיינמאָל גאַרנישט אָנגעשריבן און ניט געדרוקט — דאָס איז זיכער. ער האָט בלוזי גערעדט וועגן ליטעראַטור. און גערעדט האָט ער אויך ניט הויך אויף אַ קול פון דער טריבונע אַראָפּ, וואָרים ער איז דאָס גאַנצע לעבן זיינס פאַרבליבן מיט אַ בריענדיקער שעמעוודיקייט

און א פלאטערנדיקער מורא פאר עפנטלעכקייט. (די דאזיקע אימתא דצבורא האט נאך מער פארשאטנט מיט טרויער דאס אויסגעאיינדלטע פראפעסאָרן-פנים פונם שניידער-געזעל). זיינע גרינטלעכע מיינונגען וועגן פאָעזיע, וועגן דייטשער, פראַנצויזישער און אידישער פאָעזיע פלעגט ער אַרויסזאָגן אין שטילע כמעט בלחש'דיקע שמועסן מיט אַ חבר אויף לאַנגע ענדלאַזע שפּאַצירן איבער די בוקאַרעשטער אידישע גאַסן אָדער גאַר אין אַ געמייטלעכן געשפרעך מיט עטלעכע פריינט אין טאַטנ'ס ווערקשטוב אויף דער אויבערער סמאַרדאַן-גאַס אַנטקעגן דער קאַמער-ציאַל-באַנק.

ער איז געוועסן, נטע, ביי איינעם פון די לאַנגע אַרבעטס-טישן אין דעם גרויסן צימער אויפן ערשטן שטאַק, וואָס איז צו דערזעלבער צייט געווען זיינס און זיין טאַטנ'ס וואוינציעמער, געהאַלטן אַ געניי אויף די קניעס און געלאָפן איבער אים מיט דער נאָדל מיט אומהיימלעכער פלינ-קייט און דערביי שטיל און בנעימות'דיק געמאַכט באַמערקונגען וועגן זיין באַליבטע רימבאַ, וועגן די דייטשע באַלאַדן-מייסטער, וועגן משה לייב דעם פאָעט און אויך וועגן איציק מאַנגער, דעם דיכטער. פון די ווערטער וועגן איציק'ס לעצטן ביכעלע אָדער ליד האָט זיך ניט אַרויסגע-הערט די פיזישע ברודערשאַפט צום פאָעט, עס האָט זיך אין זיי בלוז געשפירט אַן אינטענסיווע פרייד פון קינסטלערישער הנאה, אַ פנייה-לאַזע הנאה פון רימבאַס פון משה לייבס און פון איציק'ס ליד.

אַז איציק איז אין דער שטוב אַ שטיקל קרוב אויך, וועגן דעם האַבן דערציילט די פּקחות'דיק צעשמייכלטע אויגן פונם דאַרן אידל, וואָס איז געשטאַנען ביי אַ זייטיקן טיש מיט אַ שער אין האַנט און צוגעשניטן גע-ניי פאַר די געזעלן. „זיין עקסעלענץ“ האָט אַ פיר געטאַן מיט דער שער, אויסגעדרייט ס'פנים מיט צופרידנקייט צו די שמועסער, אויפגעפיקט אַ „געלערנט“ וואָרט, עס אויסגעמישט מיט זיינס אַן אייגנס, אַן אינטים און וויציק וואָרט און אַזוי דערמאַנט חברה, אַז ער האָט אויך אַ חלק אין דעם ליטעראַרישן שמועס.

צופיל געזעלשאַפטלעך טעטיק איז נטע ניט געווען. נישט געהאַט דעם טעמפּעראַמענט און די ליבשאַפט פאַר כלל-טועריי. פונדעסטוועגן אַ לעקציע, אַ ליטעראַרישן אָונט אָדער סתם אַ אידישיסטישע אונטער-נעמונג האָט ער כמעט קיינמאַל ניט פאַרפעלט. אַריינגעקומען, זיך אַוועק-געזעצט ערגעץ גאַנץ-אונטן, זיך אויסבאַהאַלטן פאַר די בליקן, אָבער דער רעדנער, דער פאַרלייענער, דער שפילער אויף דער טריבונע האָט אים געזוכט מיט די אויגן, אים געפונען ערגעץ אויף אַ באַנק און גע-פרואווט ליענען אויף זיין פנים דעם פסק, דעם ענדגילטיקן פסק וועגן וואָס און וואַזוי געזאַגט. און דאָס פנים איז געווען פאַרשלאָסן אויף זיבן שלעסער, בלוז אַ שטראַל פון איראַניע האָט זיך טרויעריק געמינעט אין אַ ווינקל פון אויג און געקענט מיינען פונקט אַזוי ניין ווי יא. וויפיל פרייד, וויפיל דערמונטערונג איז עס דערנאָך געווען פאַרן גדלות'דיקן

רעדנער, ווען ער איז געוואָר געוואָרן אַז דער בליק פונם נחבא אל
הכלימ'דיקן שניידער-געזעל האָט געזאָגט יאָ, אָדער כמעט יאָ.

פון אַזאַ אינטימער אויסגעבונדנקייט פון פיזישער פראַצע מיט
גייסטיקייט האָט גע'חלומ'ט לאַסאַל, פון אַזאַ מין שניידער-געזעל ביי-
טאָג וואָס זאָל זיין אַ גייסט-געניסער אין אַוונט האָט ער געטרוימט ווי
וועגן דעם מענשן-טיפּ פון דער קומענדיקער פרייער געזעלשאַפט. אַזעל-
כע ווי נטע מאַנגער קען מען טרעפן אין די קבוצות פון עמק. אַבער נטע
איז אין אַ געוויסער מאָס אויב ניט פון נאַציאָנאַלן איז פון ריין יחידישן
שטאַנדפונקט געווען צוזאַגנדיקער ווי יענער וואונדערלעכער מענש אין
דעם ארץ-ישראל'דיקן קיבוץ. יענער איז געקומען מיט אַ פאַרטיקן באַ-
גאָזש פון גייסטיקע ליבשאַפטן צו פיזישער אַרבעט, דער האָט מיט זיין
פאַרטיקער שניידעריי געקלעטערט צום גענוס פון גייסט.

„וואו ביזטו, וואו ביזטו איצט מיין ברודער ? —

האָט איציק, אין לאַנדאָן, נטע'ס טויט ערגעץ אין אַ קאַלכאַז אין
אוזבעקיסטאַן פאַראויסגעאַנט :

„דער אַוונט אין דער פרעמד פאַרכלינגעט זיך מיט טרערן,

און גרויס און טרויעריק זיינען אַלע שטערן,

די בשורה-ברענגער פון מיין וואונד און וויי“.

מיט וואָס קען איך אים טרייסטן, איך וואָס כ'האַב נטע'ן געשעצט

און ליב געהאַט ?

ניו-יאָרק, 1943.

דער שניידער-געזעל נטע מאנגער זינגט:

1. פון סטאפטשעט קיין קאלאמיי

פון סטאפטשעט קיין קאלאמיי
איז זיבן מייל — נישט מערער —
בארג אראפ איז דאווקע גרינג,
נאָר באַרג אַרויף איז שווערער.

די זון — אַ גאַלדן פייער-ראָד
גייט אויף פון הינטער קיטעוו.
„ויהי אור!“ זאָגט מלך זינג
צו בערל קלינג, זיין שותף.

די שניידער-יונגען שטייען שטום
אין מיטן וועג און שטוינען,
ווי גאָט צערענצלט זיין פאַרמעג
אויף טויזנט גאַלדענע קרוינען.

אַ יעדע ווערבע טראָגט אַ קרוין —
און מיינט זי איז אַ מלכה,
און ס'בלישטשעט און פאַרבלענדט דאָס אויג
די כאַטע פון מיכאלקע.

זאָגט מלך זינג דער שניידער-יונג:
„העי! בערל קלינג, אַ זמר!
זאָל אונזער פאווע טאָן אַ פלי
אַריבער אַלע ביימער.“

גאלד און גאלד איז צוויי-מאל גאלד,
און צוויימאל גאלד איז שענער.
זאל "ער" דער "עושר" פון דער וועלט
וויסן ווער מיר זע'מיר.

די שניידער-ינגען זינגען פרום
אין מיטן וועג באגינען:
"די גאלדענע פאווע פליט און פליט,
ביז זי ווערט אנטרינען.

באהיט זי און באשיץ זי גאט,
ווייל זי איז דיינס אַ בשורה.
אין יעדן בריוול וואָס זי טראָגט,
לייענט זיך דיינס אַ שורה ;

און ווען זי קומט אַהיים פאַרנאָכט
צו דיינע שטילע טויערן,
זיי נישט ברוגז אויב זי האָט
אַ פעדער וווּ פאַרלוירן".

2. ביי דער באליע וועש

זאג נאָר דו שיין מיינדעלע
וואָס וואָססטו אין דער באַליע ?
צו ווייסטו נישט אַז פון וואָשן גרעט
ווערן דיינע הענטעלעך קאליע ?

„קאליע יאָ, צו קאליע נישט,
איך וויל פון גאַרנישט וויסן,
העי דו בחור, נעם און טראָג זיך אָפּ
און לאָז די פייגל גריסן.“

„די פייגל גריסן, פאַרוואָס נישט,
פון דיר מיין קרוין אַוואַדע ;
נאָר טו אַ קוק וואָס כ'האַב פאַר דיר געבראַכט,
אַ פעקל טשאַקאַלאַדע.“

„אַ פעקל טשאַקאַלאַדע
אין אַ זילבערן פאַפירל,
אַ זיסער חלום אויף דער וואַר,
האַסט מזל, חנה-מירל.“

„טשאַקאַלאַד איז טאַקע זיס,
נאָר אַ בחור איז דאָך זיסער.
זע, חנה-מירל, טו אויף מיר אַ קוק,
און זאָג צו כ'בין אַ מיאוסער.“

„אוי אַ שאַנקייט, פרעג שוין נישט,
אַ פנים פול מיט פאַקן!
אויף די פיס צוויי אויסגעדרייטע שיד,
און לעכער אין די זאַקן.“

„לאַז אָפּ דאָס פנים, ליובע־קרוין,
און הער וואָס כ׳וועל דיר זאָגן:
כ׳האַב איינגעהאַנדלט אויפן יאַר־יאָר־
אַן אייגן פערד און וואָגן.“

„מיט אַן אייגן פערד און וואָגן
איז מען שוין נישט קיין שמייסער,
מיט אַן אייגן פערד און וואָגן
איז מען כמעט אַ קייסער!“

„און אַז איך בין אַ קייסער,
ביזטו מיין קייסערינע,
און וואָס וועסטו זאָגן, דושע־קרוין,
צו אַ נייער קרינאַלינע?“

„אין אַ נייער קרינאַלינע
בין איך דאָך אַ מאַדאַם,
צוואַנצישע טויג מיר נאָך דאָס וואָשן גרעט,
מיטן גאַנצן טאַראַראַם?“

3. היידל, דידל, דאם

לאַמיר זינגען דאָס שיינע ליד.
היידל, דידל, דאָם —
פליט די גאַלדענע פּאַווע
איבערן שוואַרצן ים.
און טראָגט אַ ליבע־בריוועלע.
אַ ראָזע ליבע־בריוועלע,
פאַר דעם רבינו תּם.
פאַר דעם רבינו תּם.

ווער האָט געשריבן דאָס בריוועלע?
היידל, דידל, דאָס —
געשריבן האָט דאָס בריוועלע
די מלכה פון טערקיי,
געשריבן עס מיט רויטער טינט
און פאַרהתמ'עט עס געשווינד
מיט הייסע טרערן דריי,
מיט הייסע טרערן דריי.

וואָס שטייט געשריבן אין בריוועלע?
היידל, דידל, דו —
„ראַבי, אַ איד ליבע ויך
וואָס זשע שוויגסטו, נו ?
איד עסע ניש' און טרינקע ניש'
און ווער צעזעצט פאַר בענקעניש
און האַבע נישט קיין רוי,
און האַבע נישט קיין רוי.“

וואָס זשע טוט רבינו תם ?
היידל, דיידל, דע —
ער קראַצט די פּיאַות און די באַרד
און מאַכט דריי מאָל „פע“.
און דאָס ציגעלע אין שטאַל,
דאָס הייליקע ציגעלע אין שטאַל,
העלפט אים אונטער „מע“,
העלפט אים אונטער „מע“.

נו און זי, די רביצין ?
היידל, דיידל, דוי —
זי קלאַפט אים מיטן וואַלגעהאַלץ
און זאָגט צו אים אַזוי :
„שיקסעס ליגן דיר אין זין,
נו און יאָך, און יאָך וווּ בין ?
דיין הייס געליבטע פרוי,
דיין הייס געליבטע פרוי“.

טרעפט ווער ס'האַט דאָס ליד געמאַכט.
היידל, דיידל, דאָם —
אַ שניידער-יונג האַט עס געמאַכט
צו להכעיס דעם רבינו תם.
שבת צווישן טאָג און נאַכט
ווען ס'האַט אַ לץ אַריינגעלאַכט
אַקוראַט צום גראַם,
אַקוראַט צום גראַם.

4. פארלאזט

מיר זענען געגאנגען איבערן פעלד
און איבערן גרינעם גראז.
דו האסט מיר געגעבן א פינגערל
און א שאליקל א בלאַס.

דאָס פינגערל איז פון גאַלע גאַלד,
און דאָס שאליקל איז פון זייד,
נאָר דו אליין מיין אייגן האַרץ
ביזט אַוועק געפאַרן ווייט.

דו ביזט געפאַרן מיט דער באַן
און געפאַרן מיט דער שיף.
איצט שטיי איך ביי מיין פענסטערל
און וואַרט אויף דיינס אַ בריוו.

דער אַלטער גראַער פאטשיטילאַן
גיט יעדן טאָג פאַרביי.
ער שאַקלט מיטן קאַפּ אויף „ניין“
און טרויעריק ווערט דער מאַן.

דער אַלטער גראַער פאטשיטילאַן
גיט פון טיר צו טיר.
פאַר יעדער טיר אַ בריוועלע
נאָר גאַרנישט-נישט פאַר מיר.

כ'באָהאַלט זיך אין אַ ווינקל שטיל
ווייט פון גאַט און לייט.
און פיל ווי עפעס רייסט זיך אָפּ
און וויאַנעט פאַר דער צייט.

ס'איז נישט קיין ליליע, נישט קיין רויז
און נישט קיין אַנדער בלום —
ס'איז נאָר אַ ליבע אָפּגענאַרט
וואָס וויינט אין ווינקל שטום.

מיר זענען געגאַנגען איבערן פעלד
און איבערן גרינעם גראָז,
דו האָסט מיר געגעבן אַ פינגערל
און אַ שאַליקל אַ בלאַס.

דאָס פינגערל ליגט אין מיין קופּערטל
און דאָס שאַליקל אין מיין שאַנק —
כ'האַב געמיינט אַז די ליבע איז אַ טויב
און צום סוף איז זי אַ שלאַנג.

5. דאס ליד פון דער גאלדענער פאווע

איז די גאלדענע פאווע געפליגן אוועק.

קיין מערב זוכן די „נעכטיקע טעג“.

טריילי, טראַ לאַ.

פליט זי און פליט ביז זי טרעפט, אין די בערג.

אויף אַ וויסער שקאפע אַן אַלטן טערק.

טוט אים די גאלדענע פאווע אַ פרעג:

„צו האַסטו געזען די נעכטיקע טעג?“

פאַרקנייטשט דער טערק דעם שטערן, און קלערט:

די נעכטיקע טעג, נישט געזען, נישט געהערט.

און אַ צי די לייצעס, און „וויאַ“ צום פערד.

און ס'קלינגט אין די בערג זיין כאַ-כאַ-כאַ.

אַ גאלדענער פויגל און אַ נאַר אַזאַ!

איז געפליגן די גאלדענע פאווע אוועק.

קיין צפון, זוכן די „נעכטיקע טעג“.

טריילי, טראַ לאַ.

זעט זי אַ פישער ביים ברעג פון ים.

שפרייט אויס זיין נעץ און זינגט צום גראַם.

אין זיין ליד ברענט אַ פייער, און ס'שלאַפט אַ קינד.

און אַ בלאַנדע פרוי זיצט ביים שפינראַד און שפינט.

טוט אים די גאלדענע פאווע אַ פרעג:

„צו האַסטו געזען די נעכטיקע טעג?“

פֿאַרקנייטשט דער פישער דעם שטערן, און קלערט :
די נעכטיקע טעג ? נישט געזען, נישט געהערט !
און ער פֿאַרענדיקט זיין ליד מיט טראַ-לאַ-לאַ.
אַ גאַלדענער פויגל און אַ נאַר אַזאַ !

איז געפליגן די גאַלדענע פֿאַווע אַוועק,
קיין דרום זוכן די „נעכטיקע טעג“.
טריילי, טראַ לאַ.

זעט זי אַ נעגער אין מיטן פעלד,
פֿאַריכטן מיט שטרוי-גאַלד זיין אַרעם געצעלט,
טוט אים די גאַלדענע פֿאַווע אַ פרעג :
„צו האַסטו געזען די נעכטיקע טעג ?“

פֿאַרשטשירעט דער נעגער די ווייסע ציין,
אַ שמייכל אַזאַ וואָס איז מלאַ חן.
און ער ענטפערט גאַרנישט. ער זאָגט נאַר „האַ ?“
אַ גאַלדענער פויגל און אַ נאַר אַזאַ !

איז געפליגן די גאַלדענע פֿאַווע אַוועק,
קיין מערב זוכן די „נעכטיקע טעג“.
טריילי, טראַ לאַ.
טרעפט זי אַ פרוי אין שוואַרץ, וואָס קניט
נעבן אַ קבר, דערשלאָגן און מיד.
פרעגט גאַרנישט די פֿאַווע. זי ווייסט אַליין.
אַז די פרוי אין שוואַרץ, וואָס שפּרייט איר געוויין
איבערן קבר, ביים ראַנד פון וועג,
איז די אלמנה פון די „נעכטיקע טעג“.

6. די רייד פונעם שניידער-געזעלן נטע מאנגער
צום פאעט

מיט פארמאכטע אויגן
הערסטו נענטער דעם ים.
מיט פיבערנדיקע פינגער
פילסטו גרינגער דעם גראם.

די גאלדענע פאווע
דערקענסטו אין פלי.
און א בענקשאפט ווערט שענער
ווען זי איז פון נישט-הי.

די מידקייט ווערט מידער
ביי דער שוועל פון א הויז.
ווען דו קניסט פילסטו שארפער
אז גאט איז גרויס.

גאט כביכול איז גרויס,
היינט פונקט ווי אמאל.
נישט ווייל ער דונערט אין הימל,
נאר ווייל ער כליפעט אין טאל.

אז ווייל איז צו דעם
וואס האט דאס כליפען דערהערט.
דיר איז אזא הערונג
געוועזן באשערט.

און אַ טרער איז געפאלן
אין דיין געמיט.
און מיט ווונד און מיט ווונדער
זיך צעבליט אין דיין ליד.

7. נאכט-מוזיק

דער שניידער ווענצל שאַניאַק,
און זיין חזיר'ל דרים-דרים,
האַבן ביידע זיך פאַרוועט,
ווער ס'האַט אַ שענערע שטים.

צימבל צים, צימבל צים,
צים-צע-דרים.
ער, צו ער ? טרעפט-זושע ווער
ס'האַט אַ שענערע שטים ?

דער שניידער איז סתם פאַרשנאַסקעט.
און דאָס חזיר'ל איז זאַט.
דערצו גאַך האָט זיין חזיר'טע
דריי בענקארטעס געהאַט.

צימבל צים, צימבל צים,
צים-צע-דרים.
ער, צו ער ? טרעפט-זושע ווער
ס'האַט אַ שענערע שטים ?

דער אַלטער אַפענער טויער
איז אַ מבין אויף מוזיק.
ער סקרופעט מיט אַן אייגענעם טאַן :
אַהין, אַהער, און קריק.

צימבל צים, צימבל צים,
צים-צע-דרים.
ער, צו ער ? טרעפט-זשע ווער ?
ס'האט אַ שענערע שטים ?

און דער אַלטער קודלאטער כלב
האַוקעט פונעם שלאָף.
ער בילט כסדר אַ אַ ביין,
זעט אויס ווי אַ וואָו, אַ וואָו.

צימבל צים, צימבל צים,
צים-צע-דרים.
ער, צו ער ? טרעפט-זשע ווער ?
ס'האט אַ שענערע שטים ?

דער שוואַרצער קאַטער אויפן דאַך,
מיאוקעט ליריש, מיאו !
קלינגע ושיינע מיצי כ"ץ :
צו ווילסטו זיין מיין פראַו ?

צימבל צים, צימבל צים,
צים-צע-דרים.
ער, צו ער ? טרעפט-זשע ווער ?
ס'האט אַ שענערע שטים ?

די יונגע מערץ-לבנה לאַכט :
באמת אַן אַנטיק !
זינט פאַראַיאַרן נישט געהערט
אַז מין נאַכט-מוזיק.

צימבל צים, צימבל צים,

צים-צע-דרים.

ער, וצי ער ? טרעפט-זשע ווער ?

ס/האָט אַ שענערע שטים ?

X

8. ליבשאפט

מיט איילוליו און איילוליו
קען מען א קינד פארוויגן.
נאר ווער ס'האט באמת ליב
געפינט אן אייגענעם ניגן:

שוואַלבן ווענען ושיין אין פלי.
נאר שענער פון זיי אלע
איז דאס מיידל פון נישט-הי
וואָס וועט זיין מיין כלה.

ווי דער קארשנבוים אין בלי
חניט אריבער אלע —
אזוי חניט אריבער זי
וואָס וועט זיין מיין כלה.

ווי אַ פּרילינג אינדערפרי
רויטלט זיך פאַר אלע —
אזוי שעמעוודיק איז זי
וואָס וועט זיין מיין כלה.

ווי די טויב אין אַוונט-גלי
הייליקט איבער אלע.
אזוי צנועה/דיק איז זי
וואָס וועט זיין מיין כלה.

זינגט די ליבע אַ געזאַנג
וואַרט זי אויף אַ ווידער-קלאַנג
וואַרט און וואַרט ...
יאַ גענאַרט ? נישט גענאַרט ?
און ס'ציטערט שוין אַ טרער ...
פלוצים, הער !

„נישט קיין ריטער נישט קיין פרינץ
איז ער מיין באַשערטער.
רוף איך אים ביים נאַמען שטיל
פונדערווייטנס הערט ער.

איך קען איך זאָגן אַקוראַט
וואָס ער פילט, וואָס קלערט ער,
ווייל ס'רעדט זיין האַרץ צו מיר
פשוט און אָן ווערטער.

פאַלט אין מיין חלום שטיל אַ טרער
ווייס איך — אַ פאַרטערטער
קושט אַ שמעטערלינג זיין רוין
וואָס עפנט זיך: באַגערטער !

וואָס איך שווייג און זאָג נישט אויס
פילט ער, און דערהערט ער —
איך בין אין גערטנדל די רוין
און ער איז — מיין באַשערטער“.

מיט איילוליו און איילוליו
קען מען אַ קינד פאַרוויגן
נאָר ווער ס'האַט באמת ליב
געפינט אַן אייגענעם ניגן.

9. קינדער-יארן

לאַמיר גיין קיין ווערבעזש,
(ווער ס'ויל מעג פאַרן).
דאַרטן שפילן זיך ביים פרוט,
אונזערע קינדער-יאָרן.

קליינע יידישע יינגלעך,
באַרוועס און אָפגעריסן,
זיי פייפן ווי די פייגל,
און ווילן פון גאַרניט וויסן.

זיי רייטן אויף די ציגן
וואָס שפרינגען אום אין פעלד.
זיי שרייען „העשטאַ“, „וויאַ“,
און פאַרן אויס אַ וועלט.

לאַמיר גיין קיין ווערבעזש,
(ווער ס'ויל מעג פאַרן).
דאַרטן שפילן זיך ביים פרוט,
אונזערע קינדער-יאָרן.

קליינע יידישע יינגלעך,
אין צעריסענע קאשקעטן —
זיי ריידן אַלע מיטן גראַם,
ווי אמת'ע פאַעטן:

„שיר המעלות, פרעג קיין שאלות.
מאָרגן וועסטו זאָרגן.
דלות, נעם פאַרזעץ דעם טלית,
וועסטו פאַרשפּאַרן באָרגן.“

זיי לייגן זיך אַוועק אין גראָז.
(מיינט נישט אז ס'איז שרעקלעך).
און ווייזן פאַר דער פּריצה-זון,
אַלע זייערע שמעקלעך.

לאַמיר גיין קיין ווערבּעזש.
(ווער ס'וויל מעג פאַרן).
דאָרטן שפּילן זיך ביים פּרוט
אונזערע קינדער-יאָרן.

קליינע יידישע יינגלעך,
באָרוועס און אָפּגעריסן.
זיי לאָזן מיך און לאָזן דיך
אַלע האַרציק גריסן.

10. פארכישופט

רבותי, לאַכטס נישט אָפּ פון כישוף,
גאָט זאל איך באַהיטן —
כ׳האַב געלאַכט ווי איר, און פרעגט נישט
וואָס איך האָב געליטן.

דאַכט זיך וואָס און ווער — אַ מיידל,
דאַכט זיך וואָס? צוויי שוואַרצע וואַיגן,
און דערצו אַ נאַריש לידל
פון אַ פאַווע וואָס געפלוּיגן.

און דאָ רבותי ליגט דער כישוף,
ווי צו מיינע יאָרן,
ס׳איז מיין האַרץ — אַ רוין צעפלאַטערט
און די ליבשאַפט איז דער דאָרן.

כ׳רעד צום ווינט ווי אַ מטורף:
— ווינט דו גוטער, חבר ליבער,
נעם מיין זיפּץ, מיין גרוס מיין בענקשאַפט,
נעם און טראַג עס איר אַריבער.

נאָר דער ווינט, דער האַלעדרייַזניק,
זאָגט: „איך בין דיר נישט קיין שמש“ —
ער לעגט דעם פינגער צו צום שטערן:
„ברודערל, ס׳איז דאַכט זיך תמוז“.

ער הויבט די פיס און „הולך מרדכי“ —
כ'הער אים רוישן אין די גראָזן;
כ'הער אים פלאַפלען צווישן ביימער
יאָגן זיך נאָך קליינע האָזן.

כ'הויב דעם קאַפּ אַרויף צום הימל
און זע — די זילבערנע מאַטראַנע
אויף איר אַלטן נאַכט־שפּאַציר —
פאַרנויג איך זיך, און זאָג: „לבנה,

כ'בין פאַרכישופט מיט אַ כישוף
און כ'קען זיך נישט קיין אַרט געפּינען.
ערשט נעכטן נאָך — געווען מיושב
און היינט בין איך אַראָפּ פון זינען.

ס'איז אַ מעשה מיט אַ מייחל,
ס'איז אַ מעשה מיט צוויי אויגן,
און דערצו אַ נאַריש לידל
פון אַ פּאָווע וואָס געפּלויגן“.

נאָר די פּריצה זילבערט ווייטער
צווישן טויזנט קליינע שטערן,
און זי לאַזט מיך מיט מייך כישוף
אַנגסטן, טרויערן און טרערן.

רבּותי, לאַכטס נישט אָפּ פון כישוף
גאָט זאָל אייך באַהיטן —
כ'האַב געלאַכט ווי איר, און פרעגט נישט
וואָס איך האָב געליטן.

11. לילית און פּרזיס מאניש

לילית ושטייט פאַרן שפּיגל
און צעקעמט אירע בלאַנדע האַר.
איר נאַקעטער קערפּער ליכטיקט
אַ הלום אויף דער וואַר.

מאַניש ליגט אויף דער סאַפּע
און רויכערט אַ ציגאַרעט;
אַנטקעגן איבער ציכטיקט
און תּאוה'עט לילית בעט.

לילית זינגט: „די ליבע
פּרילינגט ווי אַלע מאַל.
אַ שניי-בלום אין די בערג,
אַ ווילדע רויז אין טאַל.

די שניי-בלום און די רויז,
זיי זענען פון גאַט אַ פאַר.
אַ זיווג מן השמים,
פאַרשדכניט אין מיינע האַר.“

טראַכט מאַניש: „אַזויפּיל שיינקייט
און אַזאַ שלעכטער שם.
דערפאַר ווייל נישט נאָר דעם עלוי,
נאָר אפילו דעם סמך מ'ם

נעמט ארום איר ליבשאפט,
וואָס איז אי שייך, אי גרויס,
אי צנועה'דיק, אי זינדיק,
א שנייבלום און א רויז".

לילית זינגט : "די ליבע
זומערט דורך הער וועלט ;
אן אדלער אין די הויכן,
א קארנבלום אין פעלד.

א מיל-טייך אין א דערפל,
וואָס חלומ'ט פון א ים —
א ווארט א קליינס, עניות'דיק,
וואָס ציט זיך צו א גראם.

א לילית און א מאַניש,
א פאלאץ און א קלויז,
צוויי גופן און איין פייער,
א שנייבלום און א רויז".

12. אין רויך פון מיין זיידנס ליולקע

אין רויך פון מיין זיידנס ליולקע :
א ווייס-פארשנייט ווינטער-פעלד.
דעם בעל שם טוב'ס ארעמע כאטע
איז דאס אויער פון דער וועלט.

די וועלט איז איין גרויסער ניגון.
הער ווי א שפינראד שפינט.
א מאמע לילוי'ט א וויגל,
נאר ס'פלאפלט נאך דאס קינד

מיט אפענע אויגן : „טיא-טיא“
און שטרעקט די הענטלעך אויס.
צו אט דער גרויסער גוטסקייט
וואס זינגט ארום אין הויז.

א פרוש זיצט ערגעץ ביים פיער
און ווארעמט די קאלטע הענט.
זיין מאגערער שאטן טענצלט,
און תהילימ'ט אויף די ווענט :

„ממעמקים אוי טאטע געטרייער,
איך ווייס אז דו ביזט דא.
דיין שליה מיט דער גאלדענער בשורה
איז דוקא די שווארצע קרא“.

די ווינטער-נאַכט עפנט אַ ספר.
מיט ווונדער-מעשיות לרוב ;
אזוי האָט געלעבט און געוואַנדערט.
און געוואַנדערט דער בעל שם טוב :

„מיט אַרבעט און מעשים טובים,
זמר'ט מיין האַרץ צו דיר.
דורך די אויגן פונעם מינדסטן קראַליק
קוקטו צו מיר אַפיר.

נאָר דער שוטה בן שוטה זוכט דיך,
אין ספרים פאַרגעלט און אַלט.
כאַטש דו ביזט וואָ בפירוש
אין שטאַט, אין דאָרף, אין וואַלד.

מיט דער שאַרפער וואַלד-האַק אין גאַרטל,
אין דער האַנט די שאַרפע זעג.
לעב איך און לויב אינעם ווונדער
פון דיינע נעכט און טעג“.

די כסלו-נאַכט מאַכט צו דעם ספר
מיט ווונדער-מעשיות לרוב ;
אזוי האָט געלעבט און געוואַנדערט.
און געוואַנדערט דער בעל שם טוב.

13. נטע'ס שלאפליד

איך זינג מיר אליין א שלאפליד :
"שלאף, שלאף, ושלאף, דו איינזאמער מאן,
דיין גורל האט דיר באגראבן
אין ווייטן אוזבעקיסטאן.

דער ווינט וויגט שטיל דיין קבר :
"שלאף נטע, שלאף ליו ליו.
מיט צוגעמאכטע אויגן
ווערט ליכטיקער, לויטער די רון.

הער דאס דוישן פון ווילד-גראז
פון די ווילדע בלומען אין פעלד.
און צארן נישט וואס דיין קבר
האט פאר דיר די שטערן פארשטעלט.

די שטערן, די זילבער-ממזרים,
האבן מיליאנען אפגענארט,
וואס האבן מיט גלויביקע אויגן
אויף משיח בן דוד געווארט.

הער דאס געשריי פון די שפארבערס
וואס פליגלען איבער דער ערד
מיט שארפע בלוטיקע שנאבלען.
ס'איז גארנישט פאר זיי פארווערט.

טא דאנק דער ערד וואס באהאלט דיך
אין איר טיפן געטרייען שויס —
זי האט דיר געשטעלט א מצבה:
א זונבלום און א רויו.

די מצבה וועט בליען און וויאנען,
און וועט בליען פון דאס ניי —
דער אקטאבער וועט זי פארלעשן
און אנצינדן וועט זי דער מאי.

און אפשר וועט נאך דיין ברודער
פארוואגלען אהער זיינע טריט,
און אוועקלייגן אויף דיין קבר
דיין חלום — אן אייביק ליד.

אפשר? דערווייל וואגלען די וואלקנס
זיער אלטן אייביקן וועג —
פיגורן, פלאנצן, כימערעס.
ביון סוף פון אלע טעג.

איך זינג מיר אליין דאס שלאפליד:
"שלאף, שלאף, דו איינזאמער מאן,
דיין גורל האט דיך באגראבן
אין ווייטן אויבעקיסטאן".

דער אלטער אנאקרעאן

נטען

1. אנאקרעאנס פרילינג-ליד

די זון האט געלעגט א גאלדן איי
אין אלטן שוואלדן-נעסט.
ברוך הבא ! אָט זענען זיי דאָ,
די קליינע באַפליגלטע געסט.
אויף מיין נאמנות, אָט זענען זיי דאָ
די קליינע באַפליגלטע געסט.

ס'איז פלי-צייט, ס'איז בלי-צייט ווידער,
נעם די האַרף און זינג,
דעם אלטן אנאקרעאָנס לידער :
פרי-לי, טרי-לי, לי-לינג.

צו ווייסטו וואָס דאָס קען באַטייטן ?
זע, צו זעסטו ניט
די קארשן-בוימער אין ווייסן,
ווי ס'וואַלט אַ שניי געשיט.
שוטה, דאָס האָבן די חברה
זיך איבער נאָכט צעבליט.

ס'איז פלי-צייט, ס'איז בלי-צייט ווידער,
נעם די האַרף און זינג,
דעם אלטן אנאקרעאָנס לידער :
פרי-לי, טרי-לי, לי-לינג.

מיידלעך מיט זילבערנע קריגלעך,
לאַכן מיין פענסטער פאַרביי,
דאָס געלעכטער קרויזט אין דער לופטן,
און שמעקט ווי אַ שטענגל מאַי.
איך אַטעם טיף און ווער ווידער
אַ יינגל פון דאָס ניי.

ס'איז פלי-צייט, ס'איז בלי-צייט ווידער,
נעם די האַרף און זינג,
דעם אַלטן אנאקרעאַנס לידער,
פרי-לי, טרי-לי, לי-לינג.

איך ווער יונג און יונגער — אַ וואַלקן
שיפט זיך אַהער און אַהין,
ער טרינקט די הימלישע בלאַקייט,
איך זשליאַקע דאָס ערדישע גרין,
און מיר וואַנדערן ביידע בגילופין,
און מיר ווייסן נישט וווּ אַהין.

ס'איז פלי-צייט, ס'איז בלי-צייט ווידער,
נעם די האַרף און זינג,
דעם אַלטן אנאקרעאַנס לידער:
פרי-לי, טרי-לי, לי-לינג.

2. אנאקראען איז ברוגז אויף די פייגל

די פייגל זענען אָוועק קיין זומער־לאַנד,
און געלאָזט דעם אַלטן אנאקראַען אַליין.
איז פּרעג איך וויד, איציק, וואָג מיר בנאמנות,
צו איז דאָס חבריש, ערלעך און שייך?

זיי האָבן מיך געלאָזט מיט די האַרבסטיקע ווינטן,
מיט די פאַלנדיקע בלעטער געל און רויט,
מיט די אַלטע ווערבס, די וויסטע אלמנות,
וואָס שמעקן מיט קאַרבאַל, גסיסה און טויט.

וואָס וואַלט זיי געאַרט, די באַפּליגלטע סמאַרקעס,
ווען זיי וואַלטן אויף זייערע פּליגל אָוועק־
געטראָגן דעם אַלטן פּריילעכן זינגער,
צו פּרישערע גרינסן און העלערע טעג?

די נאַכטיגאַל, איציק, דאָס רויטבריסטל און דער קוקו,
דאָס גאַלדפּעדערל און דער שפּילפּויגל אויפן דאַך פון מיין הויז,
זיי זענען אָוועק, און געלאָזט אַ רויטע לבנה
הענגן ווי אַ קאַלטע פאַרוואַנעטע רויז.

און איצט איז מיר ביטער, ס'איז קאַלט און איך ציטער,
ווי להבדל דער ציטער־בוים נעבן דער מיל.
דער אָוונט, אַ בלינדער בעטלער, אַן קינדער,
שפּילט מיט אונז אַלע זיין שאַטנדיק שפּיל.

איין טרייסט איז געבליבן, ווי ס'שטייט געשריבן,
איז אנאקרעאניס תהלימ'ל פון אמאל.
א בעכער מיט „אלטן“, און ארעמס וואס האלטן
ארומגענומען א שיינקייט פון טאל.

טא האלט פון דער צוואה, און האב איציק הנאה,
כאטש דער הארבסט האט אלע וועגן פארשיט
מיט פארוואנעטע בלעטער, און אלע געטער
האבן אפגעווענדט זייערע טריט.

און וואס שייך די פייגל, דאס מעגסטו מיר גלויבן,
ביים צוועלפטן בעכער געדענק איך זיי קוים.
און אויף מיין געלעגער וועל איך, להיפך מיין שטייגער,
פארמאכן פאר זיי אלע לאדנס פון טרוים.

3. אנאקרעאן פארבעט איציק מאנגער אויף א גלעזל משקה

איציק כ'לעבן, ביזט א ינגל,
קום מיט מיר אין שענק אריין.
עצבות קנייטשט דיין יונגן שטערן,
קום און לייטער אים מיט וויין.

לאז דאס באלאבייסל בילן,
תמיד האט דער "מין" געבילט,
ווען א דיכטער האט זיין לעבן
צווישן וויין און ליד פארשפילט.

האב אים, ווי מען זאגט, אין לויוויטש,
האב אים אין דער לינקער פּיאָה,
קום, און לאַמיר היינט פאַרזשליאַקען
די לעצטע גריכישע מטבעה.

אלטער וויין און יונגע בתולות,
קארשן-בוים אין ווייסן צוויט,
אויב כ'בין עמיצן מקנא,
איז נאָר דעם פּויגל פאַר זיין ליד.

איציק, היט דיין ליד פאר שאַטנס,
זיי נישט אַזאַ לעקיש-בער ;
גיב דיין ליד אַ טראַפּן יין,
נאָר פאַרהיט עס פון אַ טרער.

בגילופין איז דאָס ליד אַ פּליי־פּלי,
אַ שמעטערלינג, אַ סאַלאַווי;
ניכטער, איז דאָס ליד אַ ווערבע,
געבויגן איבערן ווייסן שניי.

שפּיי דריי מאַל אויף דער ציטער־ווערבע,
דער אַלטער טרויעריקער מכשפה.
זי דערציילט אונז מיאוסע זאַכן,
אַנטלויף פון איר ווי פון אַ שריפה!

גענוג, ס'טריקנט מיר דער גאַרגל.
קום מיט מיר אַריין אין שענק.
דאַרט פאַרצייכן אויפן בעכער
מיינע ווערטער, און געדענק:

אַלטער וויין און יונגע בתולות,
קארשנבוים אין ווייסן צוויט,
און אויב עמיצן מקנא.
איז נאָר דעם פּויגל פאַר זיין ליד.

4. אנאקראען און די נימפעס

קוק, קוק, זיסער פויגל.
כ'קוק און זע און האָב הנאה,
ווי די וואַסער-בתולות שווימען
אין די וואַסערן די בלאַע.

כאַטש מיין באַרד איז ווייס און ציטערט
ווי ביי אַלע אַלטע מענער.
ווייס איך אַבער, זיסער פויגל,
וואָס ס'איז שייך און וואָס ס'איז שענער.

אַט אַ שטייגער יענע שאַנקייט
דאַרט אין מיטן דער חבריה —
נישט קיין מויד, אַן אַפראַדיטע,
וואַלט געזאָגט מיין שכן שייע.

וואַלט איך געווען דער גאַט פאסיידאָו,
וואַלט איך אַפגע'גט מיין קליפה,
און ביים ערשטן וואַסער-גלח
געשטעלט מיט יענער דאַרט אַ חופּה.

„ווען איך וואַלט!“ די אַלטע בענקשאַפט
הערסט זי כליפן אין דעם לידל,
פון דעם מינדסטן שניידער-יינגל,
הערסט זי וויינען אין דער פּיחל

פון גאווריליא דעם ציגיינער,
אין אַ דאַרף־שענק פון מאַלדאַויע ;
הערסט זי שעפטשען ביי אַ שפינדאַד
אין אַ כאַטע פון מאַראַויע.

„ווען איך וואָלט !“ זינגט אויך אנאַקרעאַן,
און ער האָט דערווייל הנאה
ווי די וואַסער־בתולות שווימען
אין די וואַסערן די בלאַע.

אַונט־פייגל. גרילן זילבערן,
און דער אַונט שלייערט בלויער,
צווישן ערד און הימל ניגונט
שטיל אַ זיסער מילדער טרויער.

עראַס הייסט דער גאַט וואָס פליסטערט
און ער טייטלט מיטן פינגער,
אויף דעם נאַקעט־שפיל אין וואַסער,
און אויף אַנאַקרעאַן זיין זינגער.

5. אנאקרעאן און דער הארבסט-רעגן

אנאקרעאן טענה'ט צום רעגן :
— וואס איז מיט דיר דער מער,
ווער האט דעם פארוויינטן שלים-מזל
געבראכט פאר אן אורח אהער ?

דו נודיעסט און נודיעסט און נודיעסט
פון אלץ די נשמה ארויס,
דו האסט שוין פארנודיעט צום שטארבן
די לעצטע זומער-רויז.

איך פארשטיי אן אורח אויף שבת,
אבער נישט אויף א גאנצן זמן,
און אן אורח שלעפט נישט די וואלקנס
ווי זיינע שמאטעס אן ארעמאן.

אן ארעמאן קומט מען אפ מיט א גראשן,
און ער גייט זיך ווייטער זיין וועג ;
ער טוט נישט פארטרייבן די פייגל,
און פארגרויט נישט די ליכטיקע טעג.

איך ווייס אז דו ביזט אן עקשן,
און דו ווילסט דוקא און דוקא אוי,
אז דו האסט פיינט בתכלית השנאה,
דאס גאלד, דאס בלאנד און דאס בלוי.

גאלד, בלאַנד און בלוי — מיין שיינקייט
קומט פאַרנעמט דעם אויבן אָן:
איז דעם אַלטן אַנאַקרעאַנס כאַטע
וואַרט געטריי אייער טראָן.

דער רעגן איז נישט מער ווי אַ מעשה.
נאָר איר אַליין זענט וואָר.
איך שווער ביי די בערד פון די געטער,
און ביי מיינע אייגענע ווייסע האָר.

און אַז איר זאָגט „פּרילינג“ איז פּרילינג,
און איך לאָז דעם רעגן שטיין
אויף יענער זייט פון מיין ניגן,
אַ ברוגזן איינעם אַליין.

עפן אויף דיינע אויגן, מיין שיינקייט,
און ס'וועט תּיכּף אַ נס געשען:
אַ שפּיל פון גאַלחזענע בינען —
„אַמאַל איז אַ רעגן געווען“.

6. דער זומער-אינדערפרי און דער טויטער אנאקרעאן

טשיריק... דער זומער-אינדערפרי
שפאנט איין די פייערדיקע פערד.
זיין בייטשל מיט דער רויטער טראָלד
קנאַקט אַ וועק-ליד צו דער ערד.

טשיריק, טשיריק, און טריל-טריל-טריל,
די פייגל אויפן קארשנבוים
שווענקן אָפּ אין פרישן טוי
די שאַטנבילדער פונעם טרוים.

דאָס טייכל זינגט אַרום דעם וואָלד:
„ס'איז ווידער ווידער אינדערפרי.“
אַן אַלטער טרעמפּ אין מיטן וואָלד
זאָגט אָפּ זיין תפילה אויף די קני.

דער פאַסטוך קלינגט אַרויס די שאַף,
צו פרי און בלי און פרישן גרין.
אַ פלאַטערל פון גאַלד-קאַליר
איז אַזש פאַר פרייד אַראָפּ פון זין.

סע פלאַטערט אום ווי נישט פון הי
אַ בשורה — נאָר פאַרגעסן וואָס,
סע טומלט צווישן בלום און בלום,
און פאַלט פאַרמאַטערט אויפן גראָז.

נאָר דו אַנאַקערעאַן, דו שלאָפסט.
דו אַלטער קאַלטער פּוילער בער.
איז דיין פּלאַש — אַ טראָפּן וויין,
אויף דיין באַק — אַ טראָפּן טרער.

איז דאָס דיין צוואַה, אַלטער באַרד?
איז דאָס דיין נישט דערזונגן ליד?
איך וועל דיין צוואַה היטן, הער,
כל זמן אַ זומער גרינט און בליט.

איך וועל די טראָפּנס היטן, הער,
ביז איז אַ זומער פון העט-העט
וועלן אַט די טראָפּנס ווערן ליד,
דאָס אַבל-ליד פון אַ פּאַעט.

און איך אַליין וועל אין דעם זכות
פון אַט די טראָפּנס ווערן ליד,
ווען ס'בויגט זיך איבערן טויטן גריך
דער טרויער פון אַ יונגן ייד.

גראם שטראם פאר נטע

1

„עלע מעלע יאסטע
וויפיל טויבן האסטע?“

„דריי פאָר טערקל-טויבן
דאָנק און גאָט צו לויבן!“

„ס'אַראַ פאַרבן האָבן זיי,
און ווי הויך פליען זיי?“

„איין פאַרל איז פון זילבער,
דאָס צווייטע איז פון גאָלד,
דאָס דריטע פאַרל האָב איך מיר
אין דמיון אויסגעמאַלט.“

„און ווי הויך פליען זיי?“

„איין פאַרל — איבער דעכער,
דאָס צווייטע פאַרל העכער,
די וואַלקנס, און אַריבער.“

„און דאָס דריטע?“

„דאָס דריטע ווייסט נישט קיינער,
חוץ מיר און נאָך אַן איינער,
דאָס דריטע איז אַ טוד.

קומט צו שחרית תפילין זיי,
מנחה-מערב שפילן זיי:
איינער איז אחד!
איינער איז אחד!”

2

איציק שפיציק, גאַט-מיט-דיר,
לויף און קויף אַ פלעשל ביר.

לויף און קויף אַ פלעשל וויין.
וועלן מיר אַלע פריילעך זיין.

לויף איך, קויף איך, קום צוריק,
זע איך עפעס אַן אַנטיק:

דער פרומער רב אלקנה,
שפרינגט קעגן דער לבנה.

ער רעדט צו איר אַזוינע רייד,
אַז זי טיעט אַן פאַר פרייד:

„איי איי איי, בעל תאוה/צע,
איי איי איי, קראַסאַוועצע“.

און אַלע יידן מיט אַמאַל,
חורן איבער אויף אַ קול:

„איי איי איי, בעל תאוה'צע,
איי איי איי, קראסאָוועצע“.

ווייס איך נישט, ווו אויס ווו איין,
טרינק איך אויס דאָס פלעשל וויין.

ווערט מיר ליכטיק אויפן האַרץ,
רויט איז גרין, און בלאָ איז שוואַרץ.

טרינק איך אויס דאָס פלעשל ביר,
פיל איך, „מיר זאָל זיין פאַר איר“.

שפּרינג איך אויך אַריין אין קאַז,
רב אלקנה אויבן אָן.

און דער טאַטע נעבן מיר,
חזר'ט איבער אָן אַ שיעור:

„איי איי איי, בעל תאוה'צע,
איי איי איי קראסאָוועצע“.

און אַלע יידן מיט אַמאָל
חזר'ן איבער אויף אַ קול:

„איי איי איי, בעל תאוה'צע,
איי איי איי קראסאָוועצע“.

רָאָדע רָאָדע רָאָנע,
די שיינע מיאוסע פּאָנע,
פינגערט אויף דער פּיאָנע.

קומט אַריין דער טאַטע,
אַ יידל אַ האַרבאַטע,
איז מיטן דער סאַנאַטע.

דערציילט ער פון יאַרידן,
פון גויים און פון יידן,
און איז דאַנקען גאַט צופרידן.

קומט אַריין די מאַמע,
מיט נייעסן מסתמא,
ווי יעדע אַלטע האַמע.

דערציילט זי פון חולאתן,
פון שטוב'טעס מרשעותן,
און שיסט אויס אַלע כעסן.

קומט אַריין די שוועסטער,
די שיינע שיינע-אַסתר:
„מייז אנטעק איז דער בעסטער.“

שיין איז ער, אַ חידוש,
און קען קיין וואָרט ניט יידיש,
סיי פּריציזש סיי נגידיש.“

קומען אן די ברידער,
ווי תמיד קידער-ווידער,
און שרייען הויך זיך איבער:

„באד-יונג ... שאד-יונג ... איזל-קאפ ...
כאמער-איזל ... לאקשנטאפ ...
ציגנבערדל ... פערדל-האפ ...“

ראַדע ראַדע ראַנע,
די שיינע מיאוסע פאַנע,
חלש'ט ביי דער פיאַנע.

און ווער ס'איז זי מקנא,
דעם איז זי מהנה,
צו שפילן אויף דער פיאַנע.

4

די קאטערינקע שפילט דעם בלינדן ייד:
אן אַקס איז געפלויגן אויפן יריד,
און איינגעהאַנדלט אַ בינטל שטרוי,
אַ מאַגערן טערק און אַ פעטן גוי.

די קו האָט די וועטשערע צוגעגרייט
פונקט ווי אין שולחן ערוך שטייט.
דעם טערק — מיט טערקישן פעפער און זאַלץ,
דעם גוי געפרעגלט אין אייגענעם שמאַלץ.

איך בין דארטן צו גאסט געווען,
און האב די טאכטער, דאס קאלב געזען,
און כ'האב עס מיט מזל און מיט גליק,
צו דער חופה געפירט אויף א זיידענעם שטריק.

5

„פייגעלע פייגעלע,
טרי לי לי.
ווי אז דער טאטע?“

„נישטא הי“

„ווי געפארן?“
„קיין פאמארן,
מארגן אינדערפרי.“

„מיט דער בויד, צו מיט דער באן?
צו מיט א פלי-פלי-עראפלאן?“

„נישט געטראפן, יונה מאק,
ער האט געשפאנט דעם ציגנבאק,
צום מילד פון פאראיארון,
און העשטא! וויא! בייטשל קטאק,
מיט האק און פאק און לייבסערדאק,
הייזא, קיין פאמארן.“

„האנדלען, וואנדלען, זאג מיט וואס,
מיט דימענטן, געשליפן גלאז,
צי אפשר גאר מיט יקנה?״

„נישט מיט דאָס, און נישט מיט דאָס,
מיט אמת'ע אַנטיקן,
לויטער גאלדענע גליקן“.

אַ „גאלדן גליק“ פאַר יעדן ייד,
וואָס איז געקומען צום יריד,
פון פוילן, ליטע, רייסן.

און גלויבסטו יא, צו גלויבסטו ניט,
פאַר יעדן גוי פאַר יעדן ייד,
אַ גלאַז מיט שאַרפן אַקאוויט,
מיט לעקעך צום פאַרבייסן“.

„פייגעלע, פייגעלע,
טרי-לי-לי.
ווי איז דער טאַטע?“

„נישטאָ הי.
געפאַרן קיין פאַמאַרן“.

„ווען וועט ער קומען,
מיט מזומן?“

„יום טוב אינדערפרי
נעכטן פאַראַיאַרן“.

1943

דעם אַנדענק פֿון שמואל זיגלבוים

1. מיין שנאה-ליד

איז מיר באַשערט צו זיין דער לעצטער זינגער
פֿון אַן אויסגעסאַמטער עדה ?
טונקען אין קברים-גראַז מיינע פינגער,
אַרום דער גרויסער יידישער עקדה ?

מזל מיינס, פֿאַרשאַלטנס, האַסט צעצוויטעט דעם פֿרילינג
איבערן קדיש פֿון מיינע ליפֿן.
צעפלאַטערט די פֿייגל מיט זייער טרילי-לינג,
זיי זאָלן פֿון מיין טרערן-בעכער זיפֿן.

אויב ט'איז מיר באַשערט צו זיין אַ ווערבע,
ווייל איך שטיין ביי זייערע קינדערס וויגן,
וואַרפֿן מיינע שאַטנס אין זייערע חלומות,
און זייערע בלוטן פֿאַרסאַמען מיט מיין ניגן :

„דיין טאַטע איז אַ האַק, דיין מאַמע איז אַ מעסער,
פֿון דיין טאַטע-מאַמע טריפֿן מיינע בלוטן
און זייערע קינדער וועלן נישט וואַקסן גרעסער,
ווייל איך וועל ציילן זייערע מינוטן.

„דיין טאַטע איז אַ האַק, דיין מאַמע איז אַ מעסער,
פֿון דיין טאַטע-מאַמע טריפֿן מיינע טרערן
און זייערע קינדער וועלן נישט וואַקסן גרעסער,
ווייל איך וועל זייערע לעצטע אַטעמס הערן“.

צעטייל מיך, גאט, אויף טויזנטער קאשמארן,
אז איך זאל דאס לייב און דעם חלום פרעסן.
פון די בלאַנדע קיניס, די בלאַ-אויגיקע נאַרן,
ביז אין זייערע לעצטע פאַרשאַלטענע מעת-לעתן.

צעפלאַטער אלע קראַען איבער דער בלוטיקער מדינה,
איבער גוסט'דיקע דערפער, שטעט און שלעסער,
וון ס'טאַנצט אַ „פריילעכס“ מיט זיך אליין מיין שנאה,
און ס'לעקן אָפּ די הינט די דייטשע בלוטן פון איר מעסער.

לאַנדאָן 1943.

2. דער סוף פונעם קלאר-ווייסן ציגעלע

דאָס קלאַר-ווייסע ציגעלע האָט פיבערהדיקע אויגן,
און איז אויסגעדייווערט, אויסגעדאָרט;
זינט די גאַלדענע פּאַווע איז אַוועק געפּלויגן,
ליגט עס פאַרשפּאַרט אין געטאָ און וואַרט,
אַז די גאַלדענע שוועסטער זאָל ברענגן אַ דאָקטאָר,
און דער דאָקטאָר זאָל ברענגן אַ מעדיצין,
„העלף איר גאַטעניו“ — בעט זיך דאָס קראַנקע
אַז זי זאָל כאַטש בשלום אַריבערפּלין“.

איז די גאַלדענע פּאַווע געפּלויגן, געפּלויגן,
דורך טויזנט געפּאַרן ביז קיין ניו-יאָרק,
דאָס קראַנקע קלאַר-ווייסע ציגעלע אין געטאָ,
איז איר איין און איינציקע זאָרג.
אַט איז זי געפּלויגן און אַט איז זי געקומען,
און בעט זיך רחמים ביים האַרץ פּון דער וועלט.
נאָר אפשר דערפּאַר ווייל זי טענה'עט אויף יידיש
פאַרשטייען נישט די מושלים פּון דער וועלט.

דערווייל איז דאָס ציגעלע אויסגעגאַנגען
אין פינסטערן געטאָ, אין אַ קעלער-שטוב,
און דייטשע וועלנער מיט שיכורע געזאַנגען
האַבן עס אַריינגעזוואָרפּן אין אַ מאַסן-גרוב.
דאָרט ליגט עס מיט טויזנטער יידישע קינדער,
און ווייסט נישט מער צו גאָט איז גערעכט,
און הערט נישט אַפילו ווי ס'שפּאַנען פאַרטרויערט
די אויסגעשטערנטע פּוילישע נעכט.

פאראנען אַ כלל אַז וואָס ס'איז דערמאָרדעט.
קומט שוין נישט קיינמאָל מער צוריק.
אנשטאָט אַ מצבה וועט איבערן קבר
זיך וויגן יאָנקעלעס לידיקע וויג.
און די וויג וועט קומען דער וועלט צו חלום.
נאָכט איין, נאָכט אויס, יאָר איין, יאָר אויס,
ביז זי וועט נישט ריכטן, און וועט נישט פאַרניכטן,
דאָס דייטשע מערדער און משוגעים־הויז.

3. צינישע אידליע

דריי טוריסטן ביי די חורבות פון געטא.
וואו ס'האט געהוילעט דער דייטשער מאַרד,
אַן עלטערע מיס, אַ ניו יאָרקער באַנקיר,
און אַן אַלטער ענגלישער לאַרד.

די עלטערע מיס וויינט אַריין אין איר טיכל,
אַ קאַלטע טרער פאַרווייאַנעט און געל,
אין איר האַנט-טאַש אַן ענגלישע בייבל,
„גאַט“ און „פּיפל אָף איזראַעל“.

מערי. די הייליקע יידישע מאַמע,
דזשיזוס. דאָס הייליקע יידישע קינד.
פאַנטוס פּילאַטוס, דער רוימישער ממזר,
וואָס שרפּה'ט אין גיהנום פאַר זיינע זינד.

דער ניו-יאָרקער באַנקיר נעמט אַראָפּ פאַטאַס
פון די פאַרבלוטיקטע געטא-ווענט,
אין מויל — צוויי שורות גאַלדענע ציין,
און גאַלדענע רינגן אויף די הענט.

די פאַטאַס נעמט ער פאַר זיין בת יחידה,
וואָס ענדיקט היי-סקול איבער אַ יאָר.
זיין טאַכטער דאָריס איז שלאַנק ווי אַ צעדער,
און האָט רויטלעכע טיציאָן-האַר.

דער אַלטער לאַרד שווייגט ווי אַ מומיע.
אַ רענדל מיט זיבעצן שילינג אַ וואַרט.
ער טראַכט פון זיין מאַיאַנטעק אין סטראַטפּאַרד.
און נחמ'ט די ציכטיק-פאַרקעמטע באַרד.

ער טראַכט פון זיין זון דעם תכשיט אין אַקספּאַרד.
וואָס וועט נאָך מסתמא מיט דער צייט.
האַלטן אַ „ספיטש“ אין הויז אָף לאַרדס.
אַ שיינדל פאַר בריטישע אדל-לייט.

דער אַונט טונקלט. אין די חורבות פון געטאַ
נעסטן זיך סאַוועס און פּלעדער-מיז פליין.
די דריי טוריסטן נעמען דעם עקספּרעס-צוג.
און פאַרן פאַרברענגען אין פריילעכן בערלין.

דער שניידער-געזעלן נטע מאנגער זינגט :

טערקל-טויבן אין אונט-גאלד,
ווייטע קינדער-יארן.
כ'וואַלט געשפּאַנט די קארע פּערד,
און צו אייך געפּאַרן.

כ'וואַלט געשפּאַנט די קארע פּערד,
און צו אייך געקומען.
און וואַלט אייך אין מיין זידנס בויד,
מיט אַהיים גענומען.

קליינע ווערבעס פּאָזע וועג,
בלי פון אַלע זייטן.
סע האַלזען און סע ליובען זיך
די נאַענטן און די ווייטן.

וואָס געווען העט-העט אַמאַל
איז נאַכאַמאַל געוואָרן —
איך זילבערנע סאַנדאַלן גייט
דאָס ווונדער דורכן קאַרן.

אַ דריי דאָס גילדענע פינגערל,
די גאַנצע וועלט איז אָפּן.
און ס'בלישצעט, ווּשומעט, פּליגלט, פּליט
איך גראַמען און אין סטראַפּן.

פייגעלע פייגעלע טרילי-לי,
אלע גארטנס בליען.
ויפיל פרייד און וויפיל מי
א זומער דורכצופליען.

גרילן אין גראזן טשירק-טשירק-טשירק,
אין אונט-טוי דעם קילן.
ס'ארא פרייד און ס'ארא מי
א זומער אויסצושפילן.

טערקל-טויבן אין אונט-גלי,
ווייטע קינדער-יאָרן.
כיוואָלט געשפּאַנט די קארע פּערד,
און צו אייך געפּאַרן.

כיוואָלט געשפּאַנט די קארע פּערד
און צו אייך געקומען,
און אייך אין מיין זיידנס בויד
מיט אַהיים גענומען.

די באלאדע פונעם שטארבנדיקן קריסטאפאר מארלאו און דעם ייד פון מאלטא

ווער איז די ווילדע געשטאלט
וואָס שאַרט זיך נעבן בעט
פון דעם קראַנקן פּאַעט.
צעשוּבערט ווי דער וואַלד ?

דער דיכטער פיבערט : אלאס,
ס'איז ער דער מאַנסטער-ייד.
איך דערקען זיינע שטילע טריט,
וואָס ווילסטו, באַראַבאַס ?

די געשטאלט שווייגט. אין איר האַנט
בליצט אַ מעסער שאַרף.
זי מורמלט שטיל : מען דאַרף
פאַרטיליקן די שאַנד.

דו האָסט מיך אויסגעטראַכט,
באַרוישט פון וויין און זנות.
און איצט וויל איך און מוז
ווערן דיין לעצטע נאַכט.

דער דעצעמבער-ווינט ציילט אויס
דריי שפּאַרבערס אויף דער שויב —
מיט שנאָבלעך וואַרף ווי רויב,
און לעשט זיי ווידער אויס.

דער דיכטער פיבערט : אַלאַס,
מיין וואָר געוואָרן וואָרט.
מנך שרעקט דיין רויטע באַרד
מיין גורל — באַראַבאַס.

נאָר ס'ציטערט די געשטאַלט.
מיט רייד פון צער און שפּאַט :
בעת כ'האַב געחלומט : „גאַט“
האַסטו געחלומט : „וואַלד“.

פאַר דיר בין איך דער וואַלד,
די חיה און דער רויב,
פאַר „אים“ בין איך אַ טויב,
אַ תפילה דורות-אַלט.

דער דעצעמבער-ווינט גייט שאַרף
אַרום דעם אַלטן הויז,
און ס'שפּילט אַן אכזר גרויס
אויף מאַרלאַוס ווילדער האַרף.

באלאדע פונעם אלטן פישער-ווייב וואס האט זיך געלאזט זוכן אירע טויטע

קלאפט די נאכט מיט קרומע פינגער
איך דעם אלטן פענסטער-לאַדן :
ס'האָט דער זיגער צוויי געקלונגען,
און דאָס שלאָפליד נישט דערזונגען
האָט די מאַמע פאַר די טויטע.

און מיט טריט פון ווינט געיאָגטע,
לויפט דאָס אלטע פישער-ווייב,
און דער שאַרפער נאַכט-ווינט ציטערט
איבער איר פיבערדיקן לייב.
אירע אויגן ברענען רויטע,
זוכן שפורן פון די טויטע,
אויף די גראַע וועגן שטעגן.

און די בלעטער רוישן, רוישן :
זע, סע לעשן זיך די שטערן,
און פון זייער זילבער-גסיסה
וועט אַ שטילע בענקשאַפט ווערן,
מיט דער נאַכט-שעה וועט זי קלינגען,
און אַ שלאָפליד וועט זי זינגען,
פאַר דער ערד און פאַר די טויטע.

שאַקלט זי דעם קאַפּ דעם גראַען :
שאַטנס ווייען און פאַרגייען.
צווישן ליכט און שאַטנדעמער
וועט זי אירע טויטע זעען.
מיט די גרויסע שטומע אויגן.
וועט זיך דאָרט איר טרויער בויגן.
און אין דעמער-ליכט פאַרגייען.

און די וועגן זינגען, זינגען.
וון ס'שפינען זיך די טרערן
פון דעם אייביק-שטומען „איינזאַם“.
אַן אַ פרייד און אַן באַגען
ליגט דער סוד פון אַלע וועגן.
הער דער סוד זינגט דיר אַנטקעגן.
מיט דער פייך פון דעם נישט-ווערן.

און די אַלטע גייט, און ס'גייען
שטילע שאַטנס איר אַנטקעגן.
און זי קושט די הויכע שטערנס
פון די שאַטנס, און זיי פרעגן :
טרער פון מענטשן-אויג גערינגען.
וועסטו ווען דעם וועג געפינען
צום פאַרלוירענעם טויטן לעבן ?

און די אַלטע גייט, און ס'גייט איר
שטיל אַ וואַנדערער אַנטקעגן.
און אַ צאָרטער דעמער-שלייער
שפרייט זיך אויס אויף זיינע וועגן.
הינטער אים ביים האַריזאָנט
שפרייט אַ ווינטמיל אירע אַרעמס,
און ס'פאַלט אַ שטיל געוויין
איבער לאַנג-פאַרדעקטע קברים.

1920

אלבום פאר מיין שוועסטער שיינדעלע

1 פארנאכט

פארנאכט. אין ירדן שווימען
קליינע זילבערנע פיש.
די בערדיקע פישער ביים ירדן
זעצן זיי ניש'

זיי זעצן גאר דעם געראנעטן הערש
ביים מערב-ראנד.
זיינע גאלדענע הערנער לייכטן
איבערן הייליקן לאנד.

2. זילבער

די אלטע שרה בת טובים
בענטשט דעם זונפארגאנג,
ווי אמאל די הייליקע שבת-ליכט,
און שעפטשעט שטיל און לאנג.

די אלטע בראש פון פארצייטנס,
אויף איר סאמעטן קלייד,
איז דאס איינציקע שטיקל זילבער
אין א וועלט וואס פארגייט.

3. דער העלפער

דער זשניי איז ווייס און פראַסטיק,
דער זונפאַרגאַנג איז רויט.
דער בעל שם טוב וואַרפט פאַר די פייגל
קרישקעס קאַרברויט.

ער זשטייט אין זיין פויעריש פעלצל,
פאַר זיין אַרעם געצעלט,
און העלפט דעם רבונג של עולם
פיטערן די פייגל אין פעלד.

4. צום בראצלאווערס „זיבעטן בעטלער“

זיבעטער בעטלער, פאַרענדיק די מעשה!
מיר זענען די לעצטע הערער.
אַזויפיל יידן האָבן זיך נישט דערוואַרט,
צו וואַסזשע וואַרטסטו מערער ?

זיבעטער בעטלער, דו דרימלסט, דו שווייגסט,
און די וואַלקנס ווערן שווערער —
מיר וואַרטן, דערצייל, טאַמער ווערט צו שפעט,
ווער וועלן זיין די הערער ?

5. ברוגז

ר' לוי יצחק, אין טלית און תפילין,
רירט זיך נישט פונעם אָרט.
ער שטייט פאַרן עמוד. דאָס סידור איז אָפּן,
נאָר ער רעדט נישט אַרויס קיין וואָרט.

ער זעט אין זיין דמיון די בילדער פון געטאָ,
די גסיסה, דעם צער, און דעם שפּאַט.
ער שווייגט פאַרעקשנט. דער אַלטער איז ברוגז
מיט זיין אַלטן גאַט.

6. וואַלקנס

וואַלקנס — יידן אין שטריימלען
(א כעלעמער אסיפה)
אויבן אָן דער כעלעמער רב
פאַרטראַכט, רעיונות טיפע.

„רעגן — בליצט אויף דער „כעלעמער“
פאַר היה, מענטש און זאַמען.
„מסכים! — דונערט די עדה אָפּ,
געלויבט זאָל זיין זיין נאַמען“.

7. מיין שוועסטער

מיין שוועסטער, די קראַנקשוועסטער, גייט,
פאַרנאַכט, דורך די שפיטאַלן.
זי טאַפט דעם דופק, און פאַרבינדט די ווונדן
פון אַלע מיינע אַמאַלן.

דער עיקר די ווונד פון דער גאַלדענער פּאַווע,
וואָס קוקט מיט פאַרחידושטע אויגן.
זי איז געבליבן, נאָר דער שניידער-געזעל
איז אויף תּמּחַד אַוועקגעפּלויגן.

8. יתומים

די גאַלדענע פּאַווע און דאָס קלאַר-ווייסע ציגעלע
וויגן די ליידיקע וויגן:
נישטאַ מער דאָס הייליקע יאַנקעלע,
טאָ וויגט מען אָן אַ ניגון.

דאָס גאַלד פון דער פּאַווע איז אומעטיק גאַלד,
און דאָס ציגעלע דאָס פרומע —
בלענדט ווי טרויעריקער שניי — די צוויי
יתומים פון מיין אומה.

די „אוהבי ישראל“ ביים טויטנלאגער בעלזשעץ
(בעלז בלע"ז)

ר' משה לייב פון סאטמאר טייטלט אויף די הויפנס אש.
(דער שטורם האט אקארשט דורכגעווייטערט)
זיין באַרד ציטערט, זיין לייב און לעבן בליטערט :
— „נאָ, נעם און זע, אַך גאַטעניו טי גאַש.“

ר' וואָלף פון זבאָראָזש מורמלט : „הערט, הבותי, הערט!“
(זיין קול איז ווי אַן אַונט־פּידל מיד)
— „הער אויבערשטער האָט זיין וויינגאַרטן נישט אָפּגעהיט
אַ סיימן : אַט די הפקר־הויפנס אויף דער ערד.“

ר' מאירל פון פרעמישלאַן אויף זיין אַלטן שטעקן אַנגעשפּאַרט
שטייט און וואָרט, פיבערנדיק און צער'ט :
„רבּותי, לאַמיר זאָגן אַלע אויף אַ קול :

באַשאַפּער פון די וועלטן דו ביזט מאַכטיק, מוראדיק און גרויס
נאַר מיר די גאַליציאַנער מעקן דיך אויף תמיד אויס
פון דער עדה אמת'ע „אוהבי ישראל.“

אלבום פאר מארגארעט

1. גורל

איך בין געווען א שייגעצל
אמאל אין גאליליי —
געוואָרפן בערלעך אין משה'ס באַרד,
אין יעזוסן — באַלנס שניי.

איצט טעמפלט משה אין ניו־יאָרק —
און ס'איז יעזוס אַ גאָט ביי „זיי“.
נאָר מיר, דעם אַרעמען שייגעצל,
איז נעבעך ווינד און וויי —

2. אונט

דער אַונט, אַ באַרוועסער מאַנאָך,
נידערט פונעם קלויסטער־באַרג.
זיין לאַנגער שאַטן פאַלט פאַרויס,
און נעמט אַרום דעם מידן מאַרק.

די טערקל־טויבן אין טויבנשלאַק,
ליובען זיך פאַרשלאַפן מיד.
און אַלץ אַרום אַטעמט פרום,
מיט קימל־ברויט און אַונט־ליד.

3. אינוואלידן

קראַנקשוועסטערס פירן אין פאַרק,
שפּאַצירן די אינוואַלידן —
זיי גייען פאַמעלעך טראַט ביי טראַט,
ס'זאָלן די פיס נישט מידן.

די פייגל דערפילן די דעמערונג,
און הויבן אָן צו לידן.
פון „מאַי אויפסניי“ און „ווידער יונג“,
און ס'שמייכלען די אינוואַלידן.

4. די נאכט

כ'האַב צוגעלקחנט דאָס צלמיל,
(דיין שוועגערנס מתנה),
און כ'האַב עס באַגראָבן אין גערטנדל,
ביים שיין פון הער לבנה.

נאָר פּלוצים, הער ! ס'רוישט אַ קלייד,
און ס'אַטעמט מיט סכנה,
נעבן מיר שטייט צאַרנדיק בלייד
די נאכט — אַ יונגע נאַנע.

5. בעטלערס

בעטלערס אין מעשיות פון אמאל
וואַגלען פאַרלויזטע, וואַנדערן
פון דאָרף צו דאָרף, פון שטאָט צו שטאָט,
פון איין אָרט צו דעם אַנדערן.

נאָר ווען די מעשה גענענט צום סוף,
טוט זי זיי באַלוינען,
נישט מיט הקדשן ווי די וואָר,
נאָר מיט גאַלדענע קרוינען.

6. "Auld Lang Syne"

מיר זינגען אינאיינעם „אַלד לאַנג סאַין“
און מיר האַלטן זיך ביי די הענט.
דער וויין אין די גלעזער פינקלט רוים,
דאָס ליכט אין די שפיגלען בלענדט.

איך זינג אויף אַ קול „פאַר אַלד לאַנג סאַין“,
מיט אויגן פאַרוויינטע, רויטע —
איך זינג מיט אייך, און האַלט ביי די הענט
מיינע מיליאָנען טויטע.

קאזאנאורא

וויג זיך גאַנדאַל פון ווענעציע,
כ'בין דער יונגער קאזאנאורא,
קופיד, ער איז מיין יעהאָואַ,
און מיין געטין הייסט לוקרעציע.

לוקרעציע אָדער הענריעטע,
ראַזאליע אָדער מאַרקאָלינע,
אַמאַל איז זי אַ שטאַלצע פּרינצה,
אַמאַל אַ פּלאַטערל פון דער בינע.

אַמאַל איז זי אַ פרומע נאָנע,
וואָס שרפּה'ט אונטערן פרומען שוליער.
אַמאַל איז זי אַ שטילע דאָרפּמויד,
וואָס גיט זיך אויפן שטרוי אין שיער.

אַמאַל איז זי אַ קורטיזאַנע,
וואָס פּראַסטיקט אין איר קאַלטער שיינקייט,
צווישן צאַלערס. נאָר זי פיבערט
ווען אליין מיט איר אַליינקייט.

אַמאַל אַזוי ... אַזוי ... נאָר תמיד
איז זי ווענוס די באַגערטע,
ביים באַגעגענען — אַ צעשטראַלטע
ביים געזעגענען — אַ פאַרטערטע.

כ'האָב אויף הונדערטער געלעגערס
אָפגעשפילט מיין שיר השירים.
מיט נימפעס פון די בודואַרן,
מיט ווייבער פון די שענסטע גבירים.

מיט שוואַרץ און בלאַנד־געלאַקטע דינסטן,
וואָס סאַרווערן אין די אכסניות,
מיט קליינע פרעכע באַלערינעס,
אין אַקטיאַרישע קאַמפּאַניעס.

וויג מיד גאַנדאָל פון ווענעציע,
כ'בין דער אַלטער קאַזאַנאוואַ.
וואו איז קופיד — מיין יעהאוואַ,
און וואו די געטלעכע לוקרעציע?

כ'האָב מיין לעבן דורכגעוואונדערט
נאַכאַמאָל אין די מעמואַרן,
צווישן ליבע, שפּיל, געפאַרן,
אין דעם אַכצנטן יאַרהונדערט.

סאנעטן פאר מיין ברודער נטע

1. נטע מאנגער

ווער קען באשרייבן דיין נסיעה פונעם האפן «סאנקט האמער»?
די שווערע הארעוואניע, אַנגסטן, מאַטערנישן, צער'ן?
די טויזנט שיינקייטן שטורעמס און געפאַרן,
ביז דו ביזט געקומען צום פאַרט פון «סאנקט-באָדלער»?

דו האָסט געזען, באַנומען, און ווי זעלטן ווער
האַסטו אַלץ געלייטערט געזוניקט און פאַרטיפט.
דיין נשמה האָט מיט אַ זעלטן גאַלדענער שריפט
פאַרצייכנט יעדן פּערז, יעדן טרויער, יעדע טרער.

און ווי אַ געטרייער ריטער, האָסטו תמיד מיט
גענומען די גאַלדענע פּאווע און איר ליד,
אויף אַלע דיינע וועגן ביזן טויט —

און אויף דיין גסיסה-בעט אין ווייטן סאַמאַרקאַנד,
האַסטו צום לעצטן מאל נאָך אויסגעשטרעקט די האַנט,
מורמלנדיק דיין אַלטן מאַטאָ «ליד און ברויט!»

2. בית-עולם-שטילקייטן

בית-עולם-שטילקייטן זענען מיד באפאלן,
גרויס און אימה'דיק. די טונקעלע ציפרעסן
היטן די לאנג-פארלאשענע מעת-לעתן,
שטומע שטרענגע ערנסטע וואסאלן.

מיט אפענע אויגן און צעריסענע סאנדאלן
טרעט איד אריין אין דעם אומענדלעכן „פארגעסן“.
די ווערים זענען גריין און גליטשיק און צעפרעסן,
דעם גרויסן „הרוג“ וואס האלט זיך ביים צעפאלן.

אזויפיל טייערע און ליכטיקע געשטאלטן
טונקלען אין זכרון. פרווו זיי צו פארהאלטן,
ליד מיינס, פאר ושפעטע קומענדיקע יארן.

פאר שפעטע זומערן וואס וועלן זיך צעגרינען,
מיט בלאע שוואלבן און מיט גאלדענע בינען,
מיט זינגענדיקע גרילן צווישן ווייץ און קארן.

3. קאליקעס

די בידנע קאליקעס פון אלע יאר-יאר־ידן
מיט דרימבעס, האַרמאַניקעס, באַלאַלייקעס,
מיט גאַט אויף די ליפן, לעגענדעס, מעשיות, בייקעס,
מאַנען פון מיר, אַז איך זאָל זיי לידן.

זיי שטראַמען צו מיר אין גאַנצע כאַפטעס, שייקעס,
מיט יאַטערנדיקע ווונדן, מיט טריפנדיקע אויגן,
אַ קראַנקער הימזן פון „נישט געשטויגן, נישט געפלוּיגן“;
מיט דרימבעס, האַרמאַניקעס, באַלאַלייקעס.

אַ ברידער מיינע, רייטערס פון אלע זיבן נויטן,
נאַכטיקערס אין הקדשן, שטאַרבערס הינטער פלוּיטן,
וויזיע פון מיינע פריעסטע קינדער-יאָרן —

איר שטראַמט, איר שטראַמט צו מיר אין גאַנצע שייקעס,
מיט דרימבעס, האַרמאַניקעס, באַלאַלייקעס —
וואָס איז מיין סאָלאַ אַנטקעגן אייערע כאַרן ?

4. קעץ אין מערץ

קעץ אויף דעכער. מערץ. קאלטער שטערן-שיין
די מיאוקענדיקע סערענאדע אין לאנג געצויגן שאַרף.
אַ פרעמדער ליבע-גאַט גרימפלט אויף זיין האַרף
זיינע גרינע אויגן בלישצען אין דער נאַכט אַריין.

ס'איז אַן אַלטע תאווה אויסגעמישט מיט נייער פּיין.
מיין בלוט הארכט אויף. און זע, מיין בלוט פאַרשטייט.
קערפערס שטויסן זיך אין קערפערס. די אכזריות/דיקע פרייד
ציטערט פיבערט אונטערן קאַלטן שטערנשיין.

קעץ אויף דעכער, מערץ. וואָס ווייסט דער ווינט
פון דער זיסער גסיסה ווען דער זאַמען רינט.
פון גוף צו גוף אין דער קאלטער שטערנדיקער נאַכט.

און וואָס ווייסטו, און ער, און וואָס ווייסט איך אַליין
וואָס האַלט דעם פּערז ווי אַ הונט אַ ביין צווישן די ציין
און וואָס ווייסט "ער" וואָס האַט דאָס אַלצדינג אויסגעטראַכט ?

5. קליינע מאגדאלענאס

די קליינע מאגדאלענאס פון אלע אַרעמע הינטער-גאַסן,
געפודערט און געשמיןקטע מיט שמאַלע פרעכע שטערנס,
רויכערן ציגאַרעטן, אַנגעשפאַרט אַן גאַס-לאַמטערנס,
זיי רעדן מיאוסע רייד, זיי מאַכן פוילע שפאַסן.

אַלטע גיכטישע הולטייעס און יונגע גימנאַזיסטן
נעמען זיי „אויף נומערן“ אין די זייטיקע האַטעלן.
די אַלטע בעטן קרעכצן, פאַרוואַס שווייגט איר, מינסטרעלן,
ווען אַמאָר הורט מיט פסיכע אויף די אַפגעלייגטע מיסטן?

איבער די האַטעלן שיינען קאַלטע גרינע שטערן,
פון אַ בוידעם-שטיבל לאַזט אַ פרומע באַרד זיך הערן,
„שיר השירים“ — דאָס געזאַנג פון די געזאַנגען —

די קליינע מאגדאלענאס שטייען ווידער ביי די גאַס-לאַמטערנס,
געפודערט און געשמיןקטע, מיט שמאַלע פרעכע שטערנס,
פונעם קראַנקן ליכט געבלענדטע און געפאַנגן.

6. רעגן

מיר ווארטן אויפן רעגן ווי אויף אן אַנגעלייגטן גאַסט.
וואָס איז מחויב יעדע רגע אַנצוקומען פון די וועגן.
די גוים מיט די צלמים זענען אים אַרויס אַנטקעגן,
אונטער יעדער רינווע שטייט און ווארט אַ רעגן-פאַס.

די קינדער ווילן זיך היינט נישט שלאָפן לייגן,
ביז זיי וועלן נישט הערן די טראַפנס קלינגען אויפן דאַך :
טראַפּ, טראַפּ, טראַפּ, און דערנאָך ערשט ליגן לאַנג נאָך וואָר,
ביז זייער חלום זאָפט אַריין אין זיך דעם רעגן.

די יונגע שיינע כלה-מיידלעך וואָשן זיך מיט רעגן,
די בריסטן און די האַר. זיי חידושן זיך און פרעגן
צי איז דאָס טאַקע וואָר, אָז פון האַר זאָל ווערן זייד ?

ביי אַלע שויבן שטייען אַלטע געבויגן-גראַע לייט,
זיי קוקן אויפן רעגן, ביז זיי פילן מיט דער צייט
ווי אין זייערע אַלטע ביינער קלינגט דער רעגן.

7. דער נס

דעמערונג און שניי. די אלטע באבעצי אין וואלד מיטן בינטל שפענדלעך האט דעם וועג פארלארן. א יעגער אין גרין שאלט אין זיין זילבערנעם הארן. דער וואלד איז אלט. און די באבעצי איז אלט.

די קינדער וויינען אין דער היים. ס'איז זיי קאלט. דער הונגער איז א וואלף. דער פראסט א דארן. דעם יעגערס הארן האט אין וואלד דעם ווידער-קלאנג פארלארן. די באבעצי איז טויב. דער וואלד איז אלט.

ס'אז ווו זשע איז דער נס? דער נס קומט אומגעריכט. פונעם אונטיקן שניי פלעמלט אויף א גאלדן ליכט. וואס פירט די אלטע באבעצי ארויס פון וואלד.

די אלטע בעגטשט אפ גומל, מאכט א קניפל. זע אלטע, נישט פארגעס

צו געבן מירטשעם איודע וואך אויף מאיר בעל-הנס. וואס האט — א גאלדן פלעמל — דיך ארויסגעפירט פון וואלד.

8. כמארעס

כמארעס קומען זיך צונויף. אויפן הימל אַ יאָריד.
פּויערים און פּויערטעס, יידענעס און יידן.
קאַטערינקעס קרעכצן. בלינדע בעטלערס לידן.
גוים קויפן שווערע שטייול און קאַסעס פאַרן שניט.

פּלוצים אַ מהומה. פּונעם מערב־ווינקל ציט.
אַ כאַפּטע כּוּלִּיגאַנצעס, קיילערס, טרענגערס, שמידן:
„דאַלאַי מיט די זשידעס!“ — „אַראַפּ פּון די יאָרידן!“
שאַרפע מעסערס בליצן, גאַט באַשירעם און באַהיט!

יידן לויפן מיט צעיאַנטע פּאַלעס. ווייבער שרייען.
סחרות פּאַלן „קנאַל!“ סע ווילדעוועט דער קין.
ס'שטעלן זיך „דיבאַם“ און הירזשען ווילד די פּערד.

„כלאַפּצעס איבער קעפּ!“ — „כלאַפּצעס אין די זייטן!“
יידן שיסן אויס מיט אַ געווייזן. דערלעבט זיך צייטן!
און זייערע טרערן שטראַמען אַראַפּצו צו דער ערד.

9. סאוועס

די סאוועס בלישטמשען פאספארן מיט די אויגן שאַרף,
צו דער שטאַרט וואָס שלאָפּט. די לאַמפּן איינגעדרייט
די פליגל זייערע ציטערן נערוועז. זיי זענען גרייט
צו טראָגן זייערע וויסטע בשורות וווּ מען דאַרף.

די האַרבסט־נאַכט פינגערט אויף דער אַלטער רעגן־האַרף:
„איין־ליו, ליו זקנדל“ דעם מידן וואָלד,
וואָס דרימלט איינגעקארטשעט און באַהאַלט
די יינגסטע ביימער פאַר די העק מיט זייער שאַרף.

די סאוועס שפרייטן אויס די פליגל. ס'שלאָפּט די שטאַט
מיט איינגעדרייטע לאַמפּן אויפן אויבערשטנס באַראָט,
און אַנען נישט די וויסטע בשורות פונעם וואָלד.

די סאוועס פליען אין אַ ווירע. שטיל ווי אַ לוייה.
די שטאַט וואַכט אויף דערשראָקן ווי אַ געהעצטע חיה,
און ס'איז איר פנים מורא'דיק געקנייטשט און אַלט.

10. סוף-זומער טעג

די זוניקע סוף-זומערטעג פון העט-העט-העט.
בליען אויף צום לעצטן מאל אין מיין זכרון.
מיט מאלינעס און קאלינעס. מיט ווייץ און קארן.
אין מיין זידנס שטעטל אין סטאפטשעט.

די בוימער אויף די גאסן זענען פול מיט טרילילים.
די זילבער-טויבן איבערן שולהויף פליען אין א ראָד.
א שבת, א לויבגעזאנג דעם לעבעדיקן גאט.
פאר די זוניקע סוף-זומערדיקע אינדערפרייס.

דער זידע דאוונט אָפּ. ער נעמט די בייטש אין האַנט.
די קארע פערד שטייען אין וואַגן איינגעשפּאַנט —
צייט צו לאָזן זיך אין ווייטן וועג.

פון די וועלדער וועט ער ברענגן פארן ווינטער האַלץ.
אָהינצו פירט ער פּאַסאַזשירן אָן געצאַלטס.
די לעצטע זוניקע סוף-זומער-טעג.

11. ציגיינערס

ציגיינערס אין די בוידן. וואַלקנס איבער וועגן.
(לך-לך — אַ פּסוק צום פּאַרטייטשן).
בליצן צינגלען, דונערס — קנאַלנדיקע בייטשן.
ס'שמעקט מיט הפקר און מיט קומענדיקן רעגן.

שלאַפּנדיקע שטעט און דערפער שווימען זיי אַנטקעגן,
אַ ליכטיק וויגנליד וואָס ס'האַט אַמאַל פּאַרלאָרן
זייער עלטער-מאַמע צווישן לאַנג-פּאַרבליטן קאַרן.
"כי טוב!" — האָט זי פרום געמורמלט — "ווערט דער מיטאַס
פון די וועגן!"

ציגיינערס אין די בוידן. זייערע שוואַרץ-געקרויזטע בערד
זענען קלוג און אומרואיק ווי זי — די אַלטע ערד,
וואָס דרייט זיך פון קדמונים כדי צו הערגיין איר מיין —

בליצן צינדן זיך. דונערס — קנאַלנדיקע בייטשן.
לך לך — אַן אַלטער פּסוק צום פּאַרטייטשן.
ציגיינערס זענען רשייכתב וואָס העלפן דיר פּאַרשטיין.

12. אלטע יידן

אלטע יידן אין בית מדרש לערנען : גאט.
זיי צערטלען זייערע בערד, זיי קנייטשן זייערע שטערנס :
"מיר זוכן דרך מיט חדר-יינגלעשע לאמטערנס.
מיר אָנען דרך נאָר דו פאַרבלייבסט אַ סוד".

די חלב'נע ליכטלעך ווערן קלענער. טאָפּטשען זיך. אַט אַט.
פאַרלעשן זיך די הייליקע אותיות פון די ספרים.
און דער פינצטער ווערט ערשט קלאָרער נאָך ווי אַרעם
זיי זענען מיט דער בענקשאַפט צו זיין ליכטיקער גענאָד.

„זאָגט דער תנא ... קומט דער צווייטער תנא און ער זאָגט ...
פאַלט אַריין דער דריטער תנא און ער שלאָגט
דעם צווייטן איבער : „אפשר גאָר פאַרקערט ?“

אלטע יידן אין בית-מדרש וויגן אויף די ווענט
זייערע מידע שאַטנס. דאָס לעצטע ליכטל ברענט.
איבער אַלטע ספרים לייכטן זייערע שיינע בערד.

13 . סיעסטא

זומער-נאכמיטאג. די זיצערקעס אין מארק
דרימלען איבער פולע קוישן עפל, פלוימען, באָרן.
יידישע מאדאָנאַס געלייטערטע אין צערין,
ווייסע וואַלקנס דרימלען אויפן קאַפּ פון קלויסטער-באָרג.

די זון וואַרפט גאַלדענע קוקורוזע-זערנעס פאַר
די קוואַטשקעס וואָס לערנען זייערע הינדלעך חיונה שאַרן —
איבער די פולע קוישן עפל, פלוימען, באָרן,
זשומען גרויסע בלאַע פליגן אין מיט-זומערדיקן זשאַר.

די זיצערקעס אין מאַרק דרימלען, וויגן זיך אַהער, אַהין,
אונטער צוגעמאַכטע אויגן זעען זיי די ווייטע זין,
וואָס שרייבן בריוו און שיקן דאָלאַרס פון דער פרעמד, —

קליינע ווייסע וואַלקנס דרימלען אויפן קאַפּ פון קלויסטער-באָרג.
די מידקייט גייט אָן אַפּגעלאָזטע שפּאַצירן איבערן מאַרק,
באָרוועס און צעשפיליעט דאָס גאַלד-געשטיקטע העמד.

14. שפערלען

איר קליינע שפערלען, גראַע פייגל פון דער אַרעמקייט,
אַן ווינגענדיקע שוטימען, און פעדערן קאַלירן,
מיין מוזע וועט פאַר אייך היינט טריללירן
אַיעדע אַרעמקייט באַדאַרף אַביסל פרייד.

נאַר קודם וועט זי וואַרפן פאַר אייך קרישקעס ברויט.
פיקט, פיקט, חברה-לייט, און זייט זיך מחיה.
היפט אַ ריקודל, זוייל ס'איז אַן אַלטע ראיה.
אַ ריקודל מאַכט לחפטיקער ליכטיקער די נויט.

מיין מוזע נעמט אַ ביסל וואַסער. טוט אַ הוסטל און הויבט אַן:
„איין די גאַרטנס אויף די פעלדער גיפטיקט רויט דער מאַן.
אַפענע ברענענדיקע זונדן פון דער מאַמע-ערד.“

דער אַדלער קושט די וואַלקנס, די נאַכטיגאַל דעם קוסט.
נאַר איר, איר קליינע שפערלען, ווי ס'איז יעדערן באַוווסט,
נעמט תכונה'דיק פונעם לעבן וואָס ס'איז אייך באַשערט.“

15. שניי

דער שניי שיט פון קאיאר און זילבערט איין
די גאסן, די לאַמטערנס און די סקווערן,
(אונטער צוגעמאַכטע אויגן קריכן ווייסע בערן,
און ברומען זייער הונגער אין דער וועלט אַריין).

דער שניי שיט און פאַרשיט אַלע איילנדיקע טריט.
איבער אַלע געסלעך גאָסן און בולוואַרן,
ווי ווייסע גוג מגוגן שטייען די פאַנאַרן,
פאַרהיטשט אויפן ווייסן שיטנדיקן צווייט.

דער שניי שיט און פאַרשיט אַלע דעכער, פלויטן,
אַלע שוועלן, אַלע הויפן. נאָר ווי נויטן
זענען שוואַרצע פלעקן אין דער ווייסער שטאַט.

(אונטער צוגעמאַכטע אויגן ברומען הונגעריקע בערן).
אַלע נויטן האָבן ווונדן עגמת-נפשן און טרערן,
און טענות צו די הימלען: דערבאַרעמדיקער גאָט!

16. בעטלערס

די בעטלערס ווארעמען ביים פרעמדן פייער
די קאלטע בערד, די געפרוירענע גלידער —
זיי ווארפן אראפ פון זיך אלע בעטלער-לידער,
און שמייכלען מילד, און אטעמען פרייער.

אינדרויסן ברענט דער פראסט, נאָר אין פרעמדן שייער
גרייטן זיי די וועטשערע מיט מידע הענט:
לעגענדע פון דער אַרעמקייט! כ'האַב דיך דערקענט
וואַרעמענדיק די הענט ביים היימיש-ליבן פייער.

די בעטלערס זעסן אָפּ, זיי בענטשן: אַ לויב צו גאָט
פאַרן נאַכט-לעגער אין דער פרעמדער שטאָט.
פאַרן אָונט-ברויט דעם פייער און דעם שייער —

זיי לעגן זיך אַוועק, זיי ליענען קרישמע. מאַרגן גאַנץ קאַיאָר
דאַרף מען קוקן אין די אויגן נאַכאַמאַל דער וואָר,
מיט בעטלער-לידער און הכנעה, פאַר אַ דרייער ...

דער שניידער-געזעלן נטע מאנגער לערנט תנ"ך

1. דער אלטער תרח שניצט א נייעם אפגאט

דער אלטער תרח זיצט און שניצט
א גאט פון פימסן-האלץ.
פון אלע גאטן דער גרעסטער גאט,
מורמלט ער פרום און שטאלץ.

די אויגן קאסאקע -- דאס מיינט ער זעט
העט אלצדינג מיט אמאל;
די עבירות וואס הוליען אויפן בארג
און די מצוות טיף אין טאל.

די נאז -- א קארטאפל, ברייט צעשפרייט,
זי זאל שמעקן דעם אפפער-רויך,
וואס קרייזלט זיך פונעם מזבח ארויף
צו די גאטן אין דער הויך;

די פרומע הענט פארלעגט אויפן בויך,
א סימן אז ער פילט
די עוולה פון אן אלטן מאן
און פון א קינד וואס שפילט.

דאס אבר וואס באמבלט זיך, פארשטייט,
איז לאנג און שארף -- דאס הייסט,
פאר אלע וויסטע עקרות א הילף
און פאר אלטע מיידן א טרייסט

און דער נאָמען פון גאָט איז מעציצאָם-גאָט,
און מעציצאָם-גאָט איז גרויס!
שפּרייט אויס דיין גענאָד, אַ מעציצאָם-גאָט,
איבערן אַלטן תּרַח'ס הויז.

און מאַך אַז אַבראַשאַ זאָל זיין אַ לייט,
ער זאָל גיין אין זיין טאַטנס וועג,
און ער זאָל נישט פאַרהויליען פּוסט און פּאַס
זיינע שיינע יונגע טעג.

און דער אַלטער תּרַח פּאַלט אויף די קני
און תּפּילה'ט טיף און לאַנג,
אַרויף צו מעציצאָם-גאָט אין דער הויך,
וואָס ברענט אין זונפאַרגאַנג.

2. דינה בת יעקב גייט אויף א ראנדעווו

דינה פירט מיטן ליפן-שטיפט
איבער די ליפן אהין און אהער,
די ליפן פלאַמען ווי רויטער מאַן,
גענוג, מען דאַרף נישט מער.

זי טוט אַן דעם שטרויענעם זומער-זעהוט,
וואָס פאַסט צו איר זומער-קלייד;
זי כאַפט אַ קוק אין שפיגל פאַרשייט,
נעמט דאָס זאַנטיקל און גייט.

דער ראַטהויז-זייגער ציילט אָפּ אַכט,
דאָס מיינט אַז ס'איז שוין צייט
צו איילן זיך צום האַנדעווו
מיט די שכמ'ער יונגע לייט.

„אַ שכמ, דו שיינע פריילעכע שטאַט,
פון וואַלצערס ליכט און מוזיק,
פאַר דיין יעדן פאַרק האַט די ליבע אַ סוד,
און יעדער סוד מיינט גליק.“

ס'איז איר נמאס און מאוס דעם טאַטנס היים,
ווי מען דאַונט טאַג און נאַכט,
פון זינט די מומע רחל איז טויט
זאָט דאָרט קיינער נישט געלאַכט.

דער אומעט הענגט איבערן אלטן הויז
ווי א גרויסע גיפטיקע שפין,
ווען נישט די פריילעכע נעכט אין שכם,
וואלט זי לאנג אראפ פונעם זין.

„א שכם, דו שיינע פריילעכע שטאט
פון וואלצערס ליכט און מוזיק,
פאר דיין יעדן פארק האט די ליבע א סוד,
און א יעדער סוד מיינט ... גליק“.

ס'איז איר נאענט און טייער איעדער סוד,
כאטש זי ווייסט נישט דעם באשייד;
זי ווייסט נאר איינס, אז זי געפעלט
די שכמ'ער יונגעלייט — — —

נאר אט ליכטיקט דער ערשטער לאמטערן פון שכם
און ס'כליפעט א פידל אין שענק
א נייעם וואלצער פון יאהאן שטראוס,
„איך בענק, מיין הארץ, געדענק!“

3. יוסף הצדיק שפאצירט אויפן בולוואר

יוסף שפאצירט אין זיידענעם העמד
פארגאכט אין דער שטערן-אליי;
פריילנס מיט בלאַע פאראסאלס
ווינקען און שמייכלען פאַרביי — — —

איינע שעפטשעט: „זעלדע, דו זעסט,
ער איז טאָקע שיין ווי גאַלד,
ווען כ'וואַלט נאָר געהאַט גענוג נדן,
וואַלט איך נאָר אים געוואַלט“.

די צווייטע שעפטשעט: „נעכטן ביינאָכט
איז ער געקומען אין חלום צו מיר,
און כדי ס'זאָל אים נישט זיין צו שווער,
האָב איך אָפּן געלאָזט די טיר“.

יוסף שמייכלט. ער ווייסט אַליין,
אַז ער איז אַ שיינער יונגערמאַן,
ער האָט נישט איינמאַל געזען זיין בילד
אין דער הילצערנער וואַסער-קאַן.

אַ שאַד נאָר וואָס זיינע בראַטשיקעס
דערגייען אים זיינע יאָר,
מיט „שטערן-טייטשער“, און „יאַסעלע תּם“,
און „חלום אויף דער וואָר“.

היינט אכט טאָג איז ער געווען אויפן אָרט.
וואו די מאַמע רחל רוט :
„מאַמע געטרייע, זאָג מיר פאַרוואָס
פאַרצאַפן זיי מיר דאָס בלוט“.

נאָר ס'האַט געשוויגן דער קאַלטער שטיין
און געשוויגן דאָס בערגל ערד ;
און אפשר, ס'קען זיין די מאַמע אַליין
האַט זיינע טענות נישט געהערט.

דערפאַר האָט ער ליב די שטערן אַליי,
וואו די פריילינגס שמייכלעך פאַרביי
מיט קליינע בלאַע פאַראַסאַלס
און אַ יעדע שמעקט מיט מאַי.

און אפשר איז דאָס אַ חלום בלוין,
און ער זעט אים נאָר אַליין,
אין זיינע בראַטשיקעס אין דער היים
וועלן עס קיינמאַל נישט פאַרשטיין.

זאָל זיין אַ חלום, אַבי ער איז שייך ;
און ער גייט מיט שטילע טריט.
ער זאָל נישט פאַרלעשן דאָס אָונט-גאַלד
די פריילינגס און דעם צווייט.

4. חנה און פנינה

פנינה צוואַגט איר טעכטערל
און מיטן פוס וויגט זי די וויג,
און אונטערן האַרץ, געלויבט צו גאַט,
צאַפלט אַ פריש שטיק גליק.

„איצט, דאַבעלע, טו אויס דאָס קלייד
און וואַרף שנעל אַראָפּ די שיד,
און איינס און צוויי — אין בעט אַריין
און זאָג אָפּ קרישמע גיד.“

און פנינה בויגט זיך איבער דער וויג :
„שאַ, פרויקעלע טאַטע, שאַ,
די מאַמע וועט דיר זינגען אַ לידעלע,
אַ לידעלע אַט אַזאַ :“

„איי ליו ליו, פרויקעלע...
דער טאַטע וועט קויפן אַ טראַיקעלע,
דאָס טראַיקעלע וועט פאַרן
קיינ ליטע און פאַמאַרן,
דאָרט וועט דער טאַטע קויפן
לאַשעקלעך וואָס לויפן,
מיט גלעקעלעך וואָס קלינגען,
און חזנימ'לעך וואָס זינגען
איי-ליו ליו-ליו, ליו.“

דער פעמפיק שלאפט און פנינה איז מיד
פון אזויפיל פרייד און גליק:
"רבנו של עולם, באהיט און באשיץ
דאס בעטל און די וויג".

נאָר פּלוצים, האָרד ! פּונם אַלקער ציט
אַ שאַרף און דיין געוויין,
דאָרט וויינט די עקרה חנה אויפּסניי
אין דער פינסטער איינע אַליין.

"גאָט איז מיט איהנען, חניטשע קרוין,
זי וועקן מיר די קינדער אויף!"
און פנינה הערט ווי חנה'ס קלייד
רוישט שטיל די טרעפּ אַרויף.

דאָרט וועט זי ליגן די גאַנצע נאַכט
אין איר חדר אויף די קני,
פאַרטאָן אין תפילה און געוויין
ביזקל אינדערפרי!

פנינה דרייט דעם נאָפּט-לאָמפּ איין,
די שאַטנס אויף די ווענט
שפּאַרן אָן די געקרויזטע קעפּ,
אויף זייערע פאַרסאַזשעטע הענט ;

דער זייגער טיקטאַקט אויף דער וואַנט,
אויפן פריפעטשיק זינגט אַ גריל,
און פנינה שאַרט זיך באַרוועסערהייט
צו איר געלעגער, שטיל . . .

5. חנה'ס וויגליד

חנה וויגט איר בן יחיד'ל :
"שלאף, שמואליקל, טאטע שלאף,
דריי אלטע יידן זע איך גיין,
דריי פון די ל"ו."

איבער איז פון יאראסלאוו,
דער צווייטער פון לובלין,
דער דריטער דרייט אַ פאפיראס
פון טערקישן טיטין.

זאגט דער ייד פון יאראסלאוו
און גלעט די ווייסע באַרד :
"עץ זעט דעם פלומפ אין מיטן מאַרק,
און אַט דעם בנין דאַרט ?

דאַרט וווינט אלקנה, דער גביר,
דער גרעסטער מן הסתם,
מאַיאנטעקעס אין גאַנצן לאַנד
און שיפן אויפן ים."

זאגט דער ייד פון אַלט-לובלין :
זעמ'ס נאָר אַן אַנטיק,
די עקרה חנה וויגט
אַ נביא אין דער וויג.

און ס'שטייט אינדרויסן אויף דער שוועל
א מלאך אויף דער וואך.
ער בלעטערט ביים לאמטערן-שיין
דעם געטלעכן תנ"ך.

זאגט דער דריטער אלטער ייד.
וואָס דרייט דעם פּאַפּיראַס :
די גרילן לייענען קרישמע שוין
אין פייכטן אָונט־גראָן.

און יעדער פויגל אין זיין נעסט
טרילערט פונעם שלאָף.
און ס'סדרן זיך די שטערן אויס.
אַן אלף און אַ תּוּ.

אַ כתב פון זילבער און פון גאָלד.
שיין, נישט צום פאַרשטיין
דעם מיין פון אַט דעם כתב פאַרשטיין
קען גאָט ברוך הוא אליין ;

נאָר שאַט, רבותי, זיך פאַרעדט.
שוין צייט מיר זאָלן גיין.
אַ גוטע נאַכט דעם נביא שמואל.
זאָגט אַלע הויך : אמן ! "

6. שמואל הנביא און דער פאסטור דוד

אויפן בערגל נעבן דער מיל,
אונטער אן אלטן בארנבוים,
פיילט דוד דאס פאסטוכל.
די ווינטן דעכען קוים :

העי, זילבערוואל, דו שעפעלע ווייס,
האָב נישט קיין מורא פאַר די וועלף,
פאַראַן אַ גאַט דאַרט אין דער הויך,
אַ פּאַטערל וואָס העלפט.

העי, טינטערל, דו שעפעלע שוואַרצס,
האָב נישט קיין מורא פאַר דער נאַכט,
פאַראַן אַ גאַט דאַרט אין דער הויך,
אַ פּאַטערל וואָס וואַכט.

העי, לעקישל, דו ציגנבאַק,
שפּרינג וואַיעווע אום אין פעלד,
צופּ דאָס גראַז און פאַרשוין די בלום,
און האָב הנאה פון דער וועלט."

נאָר ווער איז דער אלטער גראַער ייד,
אויף זיין שטעקן אָנגעשפּאַרט,
וואָס שטייט פאַר אים גאָר אומגעריכט,
באַטראַכט אים שטום און וואַרט ?

ס'איז שמואל הנביא פון דער „רויטער בריק“
ער וווינט דאָרט איינער אליין —
אַן אַלטער בחור, אַן ווייב אַן קינד
און עלנט ווי אַ שטיין.

די נביאה — טענה'ט ער — איז זיין ווייב,
ביז הונדערט און צוואַנציק יאָר,
ווייל פונקט ווי אַ ווייב שרייט זי און שעלט
און דערגייט אים זיינע יאָר.

איצט ווילט ער און קוקט אויפן פאַסטוּכל :
אַט דאָס איז דער פאַרשוין,
וואָס וועט פאַרבייטן אים ירצה השם
דאָס פייפל אויף דער קרוין ?

ער נעמט די רויטע פאַטשילע אַרויס
און ווישט אָפּ די טראַפנס שווייס
און ס'פאַרשמעקט מיט תהילים און פידל-שפיל.
געמישט מיט אַלדאָס ביז.

7. דער אלטער ר' ישי

ר' ישי זיצט אונטערן קארשנבוים
און זופט פונעם גלעזל טיי ;
דער קארשנבוים אין ערשטן צווייט
בלענדט ווי ווייסער שניי ;

א זונשטראל פאלט צו זיינע פיס,
א קליינער גילדערנער האָז,
ווי איינער רעדט : ר' ישי, דאָ
זענט איר דער באַלעבאָס.

ר' ישי שמייכלט. געהערט אַ ניס,
דאָס ווייסט דאָך קינד און קייט,
דו זאָג נאָר בעסער, חברה-מאָן,
וואָס פאַראַ סדרה גייט ?

דער זונשטראַל ציטערט, ציטערט פרום,
און שאַרט זיך שטיל אַוועק,
אַ שפרונג ! און זע, די ראַבע קאַץ
באַקומט אַ גאַלדענעם עק.

אַ פויגל סוויפטשעט אין דער לופט,
הערט, רב רשי, הערט :
אַ קרוין, אַ תהילמ'ל און אַ שווערד
איז אייער דוד'לען באַשערט.

ר' ישי שמייכלט. די זעלבע זאך
האט דער אלטער נביא שמואל
גע'טענה'ט נעכטן מנחה-צייט,
אין דער אלטער "קאלטער שול".

"ישי, זאג דיין מיזניקל
ער זאל פאקן יועם טושעמאדאן,
און איווהע-זואד, אם ירצה השם,
פיר איך אים מיט דער באן

אוועק צום מלך שאול אין הויף
און דארט, אוי ישי, דארט..."
און ס'האט א דינער שמייכל זיך
פארלוירן אין זיין בארד.

ר' ישי טראכט: נו מא, נו מא,
ס'איז א באשערטע זאך.
סע פייפן עס די פייגל שוין
אראפ פון יעדן דאך.

מילא, די קרוין יאק ווי די קרוין,
און די שווערד יאק ווי די שווערד
נאך וויי, געוואלט, דאס תהילמל
וועט מנצח זיין די ערד.

ר' ישי זיצט אונטערן קארשנבוים
און זופט פונעם גלעזל טיי.
דער קארשנבוים אין ערשטן צווייט
בלענדט זוי ווייסער שניי.

8. מיכל

מיכל זיצט אויפן גאַניקל,
דער זומער-אָוונט צינדט
פייער-פליגן אין דער לופט —
אַ זיסער זומער-ווינט

זינגט אין אירע טיציאָן האַר
אַ גליל'ער פּאַסטאָראַל,
וואָס שמעקט מיט דאַרפיש קאַרנברויט
און זילבערט ווי אַ קוואַל :

„בת מלכה, הער, אַ פייפל שפילט
די גלאַריע פונעם לאַנד,
אַ מגן-דוד אויף דער פּאַן,
אַ תהלימל אין האַנט.“

די שטאַלצע קיניגסטאַכטער ווייסט,
וואָס אַט דער ניגון מיינט,
זי האַט עס גישט צום ערשטן מאַל
אין שמואל-בוך געליינט.

זי ווייסט אַז אַט דער נביא שמואל,
דער אַלטער אינטריגאַנט,
שפינט און שפילט אַ טונקל שפיל
מיט זיין געניטער האַנט.

א שפיל אַרום דעם טאַטנז קרוין,
און מיט איר אייגן לייב,
איצט שעפטשעט יעדער שוין אין הויף,
אַז זי ווערט דוד'ס ווייב.

פאַר אירע אויגן שוועבט פאַרביי
דעם נביא'ס וויסע באַרד,
אין אירע אויערן הילעכט אַפּ
זיין שאַרף און דאַרניק וואַרט.

זי שוידערט. אין אַ נאַענטן קוסט
ווייטיקט אַ נאַכטיגאַל.
אין אירע רויטע טיציאַן־האַר
זשומעט אַ פאַסטאַראַל :

„בת מלכה, הער אַ פייפל שפּילט
די גלאַריע פונעם לאַנד,
אַ מגן־דוד אויף דער פּאַן,
אַ תהילימל אין האַנט.“

זי הויבט זיך אויף, איר זיידן קלייד
רוישט דורך דער זומערנאַכט.

אַ יידישער פּאַעט האָט מיד
דאָס שמואל־בוך פאַרמאַכט.

9. די מכשפה פון עין דור

די אלטע מכשפה פון עין דור
זאגט צו דעם קאטער „מיאו,
וואָס מאַכט אייער שוואַרצע עקסעלענץ,
און וואָס מאַכט די ליבע פראו?“

און צו דעם גרינעם פאָפּוגיי
וואָס וואַיעוועט אום אין שטייג:
„אַ פּלעצל צוקער, דו נאַשער דו,
בו נאַ און נעם און שווייג.“

און צו דעם גרויסן געלן האָן
מיטן פייער-רויטן קאַם:
„וואָס זעסטו נביא אין דער נאַכט,
אַ גייער מן הסתם?“

דער האָן קלאַפט מיט די פליגל שאַרף,
איינס און צוויי און דריי,
די וואַלקנס הענגען איבערן וואַלד,
שווער און גראַ ווי בליי...

די אלטע מכשפה פון עין דור
טראַכט: אַ מאַדנע זאַך,
אַפילו איך די טרעפערקע
שפּיל אַ ראַלע אין תנ"ך.

אַ גייער גייט ; ער פרעגט דעם ווינט
צו ווייסט ער וווּ איך ווילן ;
זיין שאַטן ווי אַ שעקספיר-קלאון
שפילט זיך מיט זיין קרוין.

אַ גייער גייט, ער שאַרט זיך שטיל
דורך דעם געדיכטן וואַלד.
אין גאַנצן שמואל-הנביא-שפיל
די טרויעריקסטע געשטאַלט.

די אַלטע מכשפה פון עין דור
טראַכט : אַ מאַדנע זאַך,
אַפילו איך די טרעפערקע
שפיל אַ ראַלע אין תנ"ך.

אַ פעשל קאַרטן ליגט אויפן טיש
און דאַס פעשל קאַרטן ווייסט,
אַז פאַר דעם טרויעריקן „מלך פיק“
איז מער נישטאַ קיין טרייסט.

דער האַן קלאַפט מיט די פליגל שאַרף
אינס און צוויי אן דריי,
די וואַלקנס הענגען איבערן וואַלד,
שווער און גראַ ווי בליי.

10. אבגיל

דער ווייניריב דראפעט זיך אויף דער וואַנט
ווי אַ פאַרליבטער יונגער נאָר
אַרויף צום פענצטער, וווּ אבגיל זיצט
אין איר קליינעם בודואר.

זי טראַגט אַ פיזשאַמע פון געלן זייד
און אַ היאַצינט אין די האַר,
און אויף דער פּיאַנאָ, געגאַסן אין בראַנז,
שטייט דאָס לאַבוסל אַמאָר.

ער צילט מיט זיין פּייל-און-בויגן צו איר,
און זי, אבגיל, לאַכט ;
וירטן אַענעקע פּענסיווער בליט אַריין
אַ בלאַ-אויגיקע זומערנאַכט ;

זי בליט מיט גרילן און רויטן מאַן,
מיט אַ שעפטשן אויף גאַרטנבענק ;
גופן פיבערן : „האַב מיך ליב“,
און הייסע ליפּן : „געדענק!“ ...

אבגיל'ס אויגן זענען מאַדנע גרויס,
זי וואַרט און זי איז גרייט
צו שפּילן דעם ביבלישן ראַמאַנס
ווי אין שמואל אַלף שטייט.

אַנטקעגן איבער איר, אויף דער וואַנט
הענגט נאָך נבל'ס פאַרטרעט,
כאַטש זינט אַ וואַך האָט דער מלאך המות
זיי ביידן אָפּגע'גט.

איצט איז זי פריי, ווי אַ פויגל פריי
פאַר דוד, איר מוסקעטיר,
וואָס וואַרט פאַרבאַהאַלטן אין אַ הייל
אויף איר, אויף איר, אויף איר.

אַט נאָך אַ רגע, און ס'ווערט אַלצדינג וואַר,
וואָס זי האָט געטרוימט, געגלוסט —
די זומערנאַכט אַנטבלויזט אין די בערג
איר ווייסע לבנה-ברוסט.

אבגיל'ס אויגן זענען פאַרנעפלט און פייכט ;
זי וואַרט און זי איז גרייט
צו שפילן דעם ביבלישן ראַמאַנס,
ווי אין שמואל אַלף שטייט.

11. בת-שבע

בת שבע באַטראַכט דאָס פינגערל
וואָס פינקלט אין איר האַנט —
אוי, ס'איז נישט אַזוי דאָס פינגערל
ווי דער מלך פונעם לאַנד.

אוי ס'איז נישט אַזוי דאָס פינגערל
ווי דאָס בריוועלע דערצו :
„דיין פנים, דיין גאַנג, דיין איידעלעך פאַסאָן,
זיי גיבן מיר נישט קיין רו“.

בת שבע גייט צום שפּיגל צו :
— אודאי איז זי שיין,
נאָר ווי קען זי אָן אשת איש,
צו דער באַשטעלונג גיין ?

וואָס וועט זאָגן דער אַלטער שווער,
און דער מאַן דער געבעראַל,
און וואָס וועט זאָגן גאָט אַליין,
דער שומר פון ישראל ?

זי לייענט איבער נאָכאַמאָל דעם בריוו :
— אַ שיינקייט פון דער וועלט,
מיט גאָט ברוך הוא בין איך „פער דו“,
און איך טו וואָס מיר געפעלט ;

אָו איך זינג פאַר אים מיין תהילים אָפּ,
איז ער מוחל מיינע זינד ;
און וואָס שייך אוריה, דיין ליבן מאַן,
פאַרלאָז זיך אויף מיר, מיין קינד.

אַ פירהאַנג רוישט. ווער גייט ? ווער גייט ?
ס'איז נאָר דער ווינט, נישט מיין ;
זי באַהאַלט דאָס פינגערל, דעם בריוו,
און לאָזט זיך לאַנגזאַם גיין

אַראָפּ אין גאַרטן. — די שטיקלע טרייט
פאַרשלינגט דער געלער זאַמד,
נאָר פאַרן טויער אומגעריכט
אַ רויטע מאַנבלום פלאַמט

אַ לעצט ביסל בושע, זי עפנט די טיר
מיט איר קליינער ווייסער האַנט.
אוי ס'איז נישט אַזוי דאָס פינגערל,
זוי דער מלך פונעם לאַנד.

12. אמנון און תמר

איך שרייב דיר דאָס בריוול, תמר,
טאָ זע היט אָפּ דעם סוד,
דער עיקרשט פארן טאַטעשי,
און אויב דו קענסט, פאַר גאַט.

געדענקסט די נאַכט אין האַרעטשאַ-וואַלד,
ווען כ׳האַב דיר גערופן „ווייב“.
דו האָסט געפֿיבערט : „לאַז מיך גיין“,
און איך האָב געהייסן „בלייב !“

און דו ביזט געבליבן, די נאַכטיגאַל
האַט, פונקט ווי אין היינעס ליד,
אַפגעטרייסלט איבער אונז
דעם ערשטן קארשן-צווייט.

און איך האָב געפֿיבערט : תמר דו הערסט
ווי ס׳זינגט צו דיר מיין גוף ?
און דו האָסט געאַטעמט הייס און שווער :
„איך ענטפער אויף דיין רוף“.

און שיכור פון „שיין“ פון „מיט דיר אליין“
האַב איך דיר דאַרט דערקענט ;
און כ׳האַב דיר אַ נאַקעטע דורכן וואַלד
געטראָגן אויף מיינע הענט.

און דער וואָלד האָט געשטוינט : „אָרוואָ, אָרוואָ,
וויאָזוי איז דאָס געשען ?“
אַ יידישער וואָלד האָט זינט ער לעבט
אַזאַ זעאונג נישט געזען.

נאָר ווען דו האָסט פּלוצים אַרויסגעפּלאַצט
מיט אַ שאַרף און דין געוויין,
האָט דער אַלטער תּלמודישער קאַפּ פּון וואָלד
ערשט אָנגעהויבן פּאַרשטיין.

דיין געוויין האָט גע'מסר'ט, מייד אויס דעם וואָלד,
ווי איך מייד אים זינט יענער נאַכט ;
אַ פּאַרוואָס האָסטו דעמאָלט געוויינט אין וואָלד
און נישט געזונגען געשטיפּט און געלאַכט ?

איך שרייב דיר דאָס בריוול, תּמר,
טאָ זע, היט אָפּ דעם סוּד,
דער עיקר'שט פּאַרן טאַטעשי,
און אויב דו קענסט, פּאַר גאָט.

13. דוד המלך און אבשלום

דוד המלך ביים תליה-בוים
באויינט דעם טויטן זון —
איבערן וואלד ברענט בלוט און גאלד
די מידע אונט-זון.

אבנר, דער אלטער גענעראל,
שטייט „האפטאך“ ביי דער זייט,
און ס'בלישצן די שפיון און די העלמס
פון זיינע מונדירטע לייט.

דער מלך וויינט : אבשלום'קע,
צעוואס האסטו דאס געטאן ?
עפן די אויגן און נאדיר אוועק
מיט כבוד דעם גאלדענעם טראן ;

עפן די אויגן און נאדיר אוועק
דאס צירונג און דאס גאלד ;
און אפילו די „הייליקע וועטשערע“,
וואס רעמבראנדט האט געמאלט ;

וואס ווילסטו נאך ? אט טו איד אן
אויף דיין שיינעם קאפ די קרוין,
און „ריגעלע-ריגעלע-רוגז“ זון
און אן עק, א סוף און שוין.

אכנר, מיין אלטער געגענעראל,
טו צו וויסן איבערן לאַנד,
הייס בלאַזן די טרומייטערס, ס'זאל
א יעדערן זיין באַקאַנט.

אבשלום איז מלך ישראל, יחי!
שרייטס אַלע מיט מיר „יחי“
אַן עכאַ לעצעוועט אין וואַלד:
יחי . . . כי כי כי . . .

דער אָונט, אַ באַרוועסער הקדשייד,
מישט די בלעטער פונעם וואַלד,
עלעהיי אַ תהילמל; אין מיטן וואַלד
די פאַרלוירענע געשטאַלט

פונעם אַלטן מלך; אַ סאַווע שרייט,
פונדערווייטנס שאַרף: אַ-הו,
און דער אַלטער מלך מורמלט פרום,
ממעמקים, טאַטעניו.

14. אבישג

אבישג מוסר'ט דעם דערנער-קוסט.
וואָס האָט ביי אַ לעמעלע „מענע“
אַפגעצופט אַ בינטל וואָל:
„פע דו לאַבז, פע“.

און צו דעם שעפעלע מיט כעס:
„וואָס קריכסטו דו דוראַק?“
אַ פויגל פייפט: „אבי, אבי“,
אַ זשאַבע: „שג שג שג“.

אבישג לאַכט: דאָס מיינט מען זי,
און צו איר זומער-קלייד
לעגט צו די מידע אָונט-זון,
אַ גרויסע גאַלדענע קווייט.

זי לעגט צוויי פינגער צו צום מויל,
און פייפט די שאַף צונויף;
צייט אַהיים. ווייל מאַרגן פאַרטאָג
פאַרט זי אין מלכ'ס הויף.

די מאַמע האָט פאַר איר באַצאָלט
אַן אַרט אין לייזערס בויד:
„ר' לייזער, נאָך אייך אַ רייניש מער,
און גיך אַכטיק אויף דער מויד!“

רב לייזער איז אַ מאַדנער געלער ייד,
מיט אַ בראַדעווקע אויף דער באַק.
אַ פּויגל וואָרנט : „אבי, אבי“,
אַ זשאַבע : „שג שג שג“.

אבישג לאַכט. דאָס מיינט מען זי,
און פון איר זומער-קלייד
נעמט אָפּ די רויטע אָוונט-זון
די גרויסע גאַלדענע קווייט.

„אַ וואַזשנע מציאה זי“ אין מלכ'ס הויף
וועט זי גיין אין סאַמעט און זייד
און וועט טיילן לעקעד און איינגעמאַכטס
פאַר אַלע אַרעמע לייט.

און דער מלך וועט שפּילן אויף דער האַרף,
ווען די שטערן ווערן גרויס,
און זי וועט זיין אין זיין תהילמ'ל
די סאַמע שענסטע רויז.

נאָר אַט איז דער טיך, און אַט איז די בריק,
און אַט הודזשעט דער טאַרטאַק.
אַ פּויגל וויינט : „אבי, אבי“,
אַ זשאַבע : „שג שג שג“.

15. אבישג'ס לעצטע נאכט אין דארף

דער קוקו רופט דאָס שטילע דאָרף,
און ווערט אַנטשוויגן מיד —
די שטילקייט נאָר אַליין הערט שאַרף
ווי ס'צוויטעט אָפּ דער צווייט ;

די שטילקייט נאָר אַליין הערט שאַרף
ווי ס'צוויטעט אויף אַ טרוים
אין קלענסטן הייזל פונעם דאָרף,
ווי ס'בליט דער ליפע-בוים.

אַ טרוים פון זיידנס און מוסלין,
מיט שפיצן פון בראַבאַנט :
אַ קאַרעטע פון גאַלע גאַלד,
וואָס שמיט אין גאַנצן לאַנד.

„ווער איז די פריצה אין דער קאַטש ?
ווייזט אויס אַז נישט פון הי ?“
אבישג שמייכלט אין איר שלאָף,
די פריצה — דאָס איז זי ;

זי זאָגט צום קוטשער : „יונה, שנעל,
דער מלך וואָרט אויף מיר.
ער שטייט מסתמא אין מונדיר
אין דרויסן פאַר דער טיר.“

דער חלום-מלך איז יונג און שלאנק.
אָט פונקט ווי זיין פאַרטרעט,
וואָס הענגט זינט יאָרן אויף דער וואַנט.
איבער דער מאַמעס בעט.

דער מלך נעמט זי אונטער'ס אַרם,
און אַרויף די מירמל-טרעפּ,
קלינגען זיינע גאַלדענע שפּאַרן,
און ס'רוישט איר זיידענער שלעפּ.

און ס'זענען אַן עדות קינד און קייט,
און אַן עדות — באַרג און טאַל,
אַז ס'איז נישט קיין ליבע אויף איין נאַכט,
נאָר אַ ליבע פאַר אַלעמאַל.

דער קוקו רופט דאָס שטילע דאָרף:
קוקו — דער מאַרגן בלויט.
ר' לייזער פּאַיעט אַן די פּערד,
און ס'וואַרט די שווערע בויד.

16. דוד המלך און אבישג

דער מלך מישט דאָס תהילים'ל,
(ס'איז טיפע מיטן-גאַכט),
אינדרויסן פאַרן טויער שטייט
אַ זעלנער אויף דער וואַך.

דער מלך מורמלט : „גרויסער גאַט,
איך ווייס אַז דו ביזט דאָ,
אין מיר און אין מיין תהילים'
אין יעדער מינדסטער שעה“.

ער הויבט זיך אויף, גענוג פאַר היינט
מיט גאַט ברוך הוא גערעדט,
און ווי אַ שאַטן שאַרט ער זיך
פאַמעלעך צו צום בעט.

אבישג שלאָפט, זי אַטעמט שטיל,
און הער — זי רעדט פון שלאָף,
און פון איר חלום שמעקט אַרויס
אַ טאַלעקע מיט שאַף.

אַ וואַסער, און אַ נאַדל-וואַלד,
אַ דאַרף-לבנה גרויס,
אַן אַלטער פרומער ליפע-בוים
וואָס היט דער מאַמעס הויז.

א טרויער און א נאָגעניש.
א בענקעניש וואָס ציט
אָוועק פונעם מלך'ס תהילמ'ל,
צו אַן אייגן ליד.

דער מלך טראַכט : א מאַדנע זאָך ;
זי ליגט אין הוילן העמד,
נאָענט צו מיר אין מיין באַריר,
און דאָך אי ווייט אי פרעמד.

ער בויגט דעם אַלטן ווייסן קאַפּ,
און קושט דאָס דאַרף אין איר,
און קושט דעם אַלטן ליפּע־בויים,
וואָס היט דער מאַמעס טיר.

און מיט שטילע מידע טריט
גייט ער צוריק צום טיש.
א שטילער זיפּץ. אַ גלעט די באַרד,
און דאָס תהילמ'ל אַ מיש.

17. אבישג שרייבט אהיים א בריוו

אבישג זיצט אין איר חדר'ל
און שרייבט אהיים א בריוו :
א גרוס דער טאלעקע מיט שאף,
זי שרייבט און זיפצט אפ טיף ;

א גרוס דער אלטער מאמעשי,
און דעם אלטן ליפע בוים ;
זי זעט די ביידע אלטע לייט
אפטמאל אין איר טרוים.

א גרוס דעם שיינעם מילנער-יונג,
וואס ארבעט אין דער מיל —
דעם פאסטוך עוזר, איר זאל זיין
פאר זיין פיפל-שפיל — — —

דער מלך דוד איז אלט און פרום;
און זי אליין איז „עט“.
זי איז דעם מלכ'ס ווארעם-פלאש,
וואס ווארעמט אים דאס בעט.

זי האט געמיינט ... נאר מצלע וואס,
א דארפיש מיידל מיינט ...
זי האט נישט איינמאל אין די נעכט
איר גורל שטיל באוויינט.

אמת, סע זאָגן קלוגע לייט.
אַז זי טוט אַ ווילע זאך.
זיי זאָגן איר אַפילו צו
אַ שורה אין תנ"ך.

אַ שורה פאַר איר יונגן לייב,
און פאַר אירע יונגע יאָר.
אַ שורה טינט אויף פּערגאמענט,
פאַר אַ גאַנצער וואָר.

אבישג לעגט אַוועק די פען,
איר האַרץ איז מאַדנע שווער,
פון אירע אויגן קאַפעט, פאַלט
אויפן בריוו אַ טרער.

די טרער פאַרמעקט די „מאַמעשי“,
און פאַרמעקט דעם „ליפע־בוים“,
און אין אַ ווינקל כליפעט שטיל
אַ צאַרטער מיידל־טרוים.

18. אבישג'ס טרויער

אבישג'ס טרויער איז אַ גאַלדן זייגערל,
וואָס דער מלך האָט איר געשענקט.
דרייט זי די ווייזערלעך אויף צוריק,
און זי זעט וואָס זי געדענקט.

דאָס דאַרף, די מאַמע, און די סטאַדע שאָף,
דעם עפּל-סאַד פון יונה דעם גביר,
און דעם אַלטן פרומען ליפע-בוים,
וואָס שטייט און היט דער מאַמעס טיר.

פאַר אַט דעם אַלטן פרומען ליפע בוים
האַט זי אַמאַל אירע סודות אַנגעטרויט,
די סודות פון אַ שלעפל אַ יאָר אַכט,
ביון שטילן סוד פון אַ גרויסער כלה-מויד.

„אוי, אַלטער ליפע-בוים, דו ווייסט, פאַרשטייסט,
ס'איז נישט דאָס מילנער-יינגל פון דער מיל,
נאָר גוטע בן הלל דער שלאַנקער שניידער-יונג,
וואָס ווייסט נישט מסתמא וואָס איך פיל.“

זיי דו דער שדכן, אַלטער ליפע-בוים,
ווען ער גייט פאַרביי, טאָ זאָג אים אויס,
אַז לכבוד אים איז דאָס גרינע פאַרטיכל,
און אין מיינע האָר די רויטע רעגן-רויז ;

אז לכבוד אים די גאלדענע אוירינגלעך
אין מיינע אויערן. און דאָס געבלימטע שבת-קלייד
וואָס כ'טראָג אינדערוואַכן. און דאָס רויטלען זיך
פון אַלע מיינע רויזן אויף דער בייט ;

לכבוד אים דאָס שנירל קרעלן אויפן האַלז,
(א מציאה געהאַנדלט אויפן לענטשעווער יאָריד),
זיי זענען מזל/דיק, זאָגט די אַלטע טרעפערקע,
און דאָס אייגענע זאָגט דער גערער גוטער ייד.

אבישג'ס טרויער איז אַ גאַלדן זייגערל,
וואָס דער מלך האָט איר געשענקט ;
דרייט זי די ווייזערלעך אויף צוריק,
און זי זעט וואָס זי געדענקט :

דאָס וועלדל. די לאַנקע און די אַלטע פליגל-מיל,
וואָס האַלט כסדר אירע אַרעמס אויסגעשפּרייט ;
אַ „סקאַצל קומט“, דעם שבת-קודש וואָס קומט אָן,
אַ „זיי געזונט!“ דעם שבת קודש וואָס פאַרגייט.

דער שניידער-געזעלן נטע מאנגער זינגט
וועגן דעם משלים-שרייבער אליעזר שטיינבארג

ר' לייזערל הקטן זיצט אין שאַטן
פון אַ ווערבע און זאַגט :

„תּרנגול-האַן זאַג מיר אַן
צי ס'טאַגט דער טאַג“ ;

שטייט דער האַן אויפן הויכן פּלויט.
זיין קאַס איז פייער-רויט ;

ער קלאַפט מיט די פּליגל איינס און צוויי
און גאַרגלט אויס אַ קריי :

„ר' לייזערל יאָ, ר' לייזערל ניין,
כ'מיין . . . איך ווייס נישט וואָס אַליין“ . . .

טוט ר' לייזערל אַ גלעט
דעם אַלטן ציגנבאַק און רעדט :

„חכם-עתיק מיינער, זאַג
צי ס'מיניעט זיך דער טאַג ?“

שאַקלט דער ציגנבאַק די באַרד,
אַ גאַלדן רוענדל איטלעך וואַרט :

„ר' לייזערל, עט, ר' לייזערל, בע',
סגל מעם ווי תמיד, מע'“;

זאגט ר' לייזערל: „ר' נאטקע,
כלב איינער, צייט אין יאטקע“;

זאגט ר' נאטקע: „וואס? ביינאכט?
אלע יאטקעס צוגעמאכט“;

טייטלט ר' לייזערל מיטן פינגער
צום סאלאווי דעם וואזשנעם זינגער:

„זינג מיר צוזאמען אלע חיות,
פייגל ועופות מיט זייערע בני-בית.“

און פרעג זיי אלע און באזונדער
ווי אז דער טאג, דאס ווייסע ווונדער?“

זינגט דער סאלאווי אויף נאטן,
אראפ צו ר' לייזערל אין שאטן;

ער דריידלט קובציק זיינע טענער
שיין און שענער און נאך שענער:

„כ'בין נישט ר' לייזערל די טאגטינגאל
כ'בין ר' לייזערל די נאכטינגאל“;

זאגט ר' לייזערל צו זיך אליין:
„דארף מען, הייסט עס, שלאפן גיין“;

דער טאג איז מער נישט ווי א חלום,
א משל צווישן די משלים;

און דער נמשל איז דער שלאף,
וואס ציט זיך, ציט זיך אן א סוף“...

ע פ י ל א ג

איך בין מיד, אַ גוטע נאַכט,
ס'קלעפן שווער זיך מיינע אויגן,
ווי אַ חלום איז פאַרפלויגן
לעבן ליבע און געדאַכט,
איך בין מיד, אַ גוטע נאַכט ;
ס'קלעפן שווער זיך מיינע אויגן.

האַלב אין וואַך און האַלב אין דרימל
פלאַפּל איך דאָס לעצטע ליד,
זע, אַ גרויסער פויגל פליט
פון דער ערד אַרויף צום הימל,
האַלב אין וואַך און האַלב אין דרימל
פלאַפּל איך דאָס לעצטע ליד.

כ'האַב אַ חלום אייך געבראַכט
און איר האָט אים אָפגעשטויסן,
ווען ס'איז געוואָרן נאַכט
האַט איר מיך געלאָזט אינדרויסן ;
כ'האַב אַ חלום אייך געבראַכט
און איר האָט אים אָפגעשטויסן — — —

לאַנדאָן 1942.

אינהאלט

5	פארוואָרט
7	שלמה ביקל'ס עסיי
11	פון סטאפמשעט קיין קאלאמיי
13	ביי דער באליע וועש
15	היידל, וידל, וואם
17	פארלאַזט
19	דאָס ליד פון דער גאלדענער פאווע
21	די רייך פונעם שניידער-געזעלן
23	נאַכט-מוזיק
26	ליבשאַפט
28	קינדער-יאָרן
30	פאַרכישופט
32	לילית און פּרץ'ס מאניש
34	איין רויך פון מיין וויידנס ליולקע
36	נאַטע'ס וואַלפליד
38	אנאַקרעאַנס פּרילינג-ליד
40	אנאַקרעאַן איז ברוגן
42	אנאַקרעאַן פאַרבעט איציק מאנגער
44	אנאַקרעאַן און די נימפעס
46	אנאַקרעאַן און דער רעגן
48	דער טויטער אנאַקרעאַן
50	גראם שטראם פאר נאטע
57	מיין שנאה-ליד
59	דער סוף פונעם ציגעלע
61	צינישע אידיילע

63	דער שניידער-געזעלן זינגט
65	די באלאדע פון קריסטאָפּער מאַרלאַו
67	באלאדע פון פּישער-ווייב
69	אַלבאַם פאַר מיין שוועסטער
74	אַלבאַם פאַר מאַרגאַרעט
77	קאַזאַנאָוואַ
79	טאַנעטן פאַר נאַטע

נאַטע מאַנגער לערנט תּוֹך

95	דער אַלטער תּרח
97	דינה בת יעקב
99	יוסף הצדיק
101	חנה און פּנינה
103	חנה'ס וויגליד
105	שמואל העביא און דוד
107	דער אַלטער ר' ישי
109	מיכל
111	די מסשפה פון עין דוד
113	אבגיל
115	בת-שבע
117	אמנון און תמר
121	אבישג
123	אבישג'ס לעצטע נאַכט
125	דוד המלך און אבישג
127	אבישג ושרייבט אַ בריוו
129	אבישג'ס טרויער
131	נאַטע מאַנגער וועגן אליעזר ושטיינבאַרג
133	עפילאָג
134	אינהאַלט

ווערק פון דעם זעלבן מחבר

- שטערן אויפן וואך, בוקארעשט 1929 (אויספארקויפט)
- לאַמטערן אין ווינט, וואַרשע 1933 (אויספארקויפט)
- חומש-לידער, וואַרשע 1935 (אויספארקויפט)
- חומש-לידער (צווייטע אויפלאַגע)
- וואַרשע 1936 (אויספארקויפט)
- מגילה-לידער, וואַרשע 1936 (אויספארקויפט)
- פעלקער זינגען, וואַרשע 1936 (אויספארקויפט)
- וועלוול זבארהזשער שרייבט בריוו, וואַרשע 1937 (אויספארקויפט)
- נאַענטע געשטאַלטן, וואַרשע 1938 (אויספארקויפט)
- דאָס בוך פון גן עדן, וואַרשע 1939 (אויספארקויפט)
- וואַלקנס איבערן וואַך, לאַנדאָן 1942 (אויספארקויפט)
- האַצמאַך-שפּיל, לאַנדאָן 1947
- דער שניידער געזעלן נטע מאנגער זינגט, לאַנדאָן 1948.